

poradnik BIBLIOTEKARZA

Styczeń

1 / 2000

- Biblioteki pedagogiczne u progu reform...
i co dalej?
- Udział bibliotek w realizacji postanowień
ustawy o języku polskim
- Nowy gmach Książnicy Pomorskiej
w Szczecinie już otwarty
- Internet w bibliotece – od czego zacząć?

Miesięcznik Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich

INDEKS 369594

ISSN 0032-4752

JEDYNY KOMPUTEROWY PROGRAM BIBLIOTECZNY

**zalecany przez
Ministerstwo Edukacji Narodowej
dla bibliotek szkolnych**

**- w zestawie zalecanych środków
dydaktycznych nr 0140**

**WYKONANY SPECJALNIE
DLA BIBLIOTEK SZKOLNYCH**

**POSIADA WSZYSTKIE FUNKCJE
POTRZEBNE W BIBLIOTECE SZKOLNEJ**

**PONAD 1300 SZKÓŁ KORZYSTA
Z PROGRAMU**

UWAGA!

NOWY ADRES:

MOL Sp. z o.o.

81-340 Gdynia ul. Hryniewickiego 10
tel./fax (058) 661 15 83, 620 39 53
e-mail: mol@mol.com.pl

VULCAN

OPROGRAMOWANIE KOMPUTEROWE

51-657 Wrocław, ul. Kazimierska 15
tel. (071) 348 01 01, fax (071) 348 01 03

KALENDARIUM ROCZNIC W 2000 ROKU

STYCZEŃ

- 3.01** zmarł **Ferdynand Antoni Ossendowski** (1878-1945) – pisarz, podróżnik
55 rocznica śmierci
- 4.01** zmarł **Thomas Stearns Eliot** (1888-1965)
–poeta, dramaturg i eseista angielski, laureat Nagrody Nobla (1948)
35 rocznica śmierci
- 4.01** zmarł **Albert Camus** (1913-1960) – prozaik i dramaturg francuski, laureat Nagrody Nobla (1957)
40 rocznica śmierci
- 9.01** urodził się **Karel Čapek** (1890-1938)
– prozaik i dramaturg czeski
110 rocznica urodzin
- 18.01** zmarł **Kazimierz Przerwa Tetmajer** (1865-1940) – poeta, powieściopisarz, nowelista, dramaturg
60 rocznica śmierci, 135 rocznica urodzin (12.02)
- 19.01** zmarł **Ignacy Chrzanowski** (1866-1940)
– historyk literatury
60 rocznica śmierci
- 23.01** urodził się **Konstanty Ildefons Gałczyński** (1905-1953) – poeta
95 rocznica urodzin
- 24.01** zmarł **Winston Leonard Spencer Churchill** (1874-1965) – polityk, pisarz, biograf, historyk i publicysta angielski, laureat Nagrody Nobla (1953)
35 rocznica śmierci
- 29.01** urodził się **Franciszek Bohomolec** (1720-1784) – komediopisarz, publicysta, poeta i wydawca
280 rocznica urodzin
- 29.01** urodził się **Antoni Czechow** (1860-1904)
– pisarz rosyjski
140 rocznica urodzin

LUTY

- 4.02** urodził się **Mikołaj Rej** (1505-1569) – poeta i prozaik
495 rocznica urodzin
- 7.02** urodził się **Sinclair Lewis** (1885-1951)
– powieściopisarz i nowelista amerykański, laureat Nagrody Nobla (1930)
115 rocznica urodzin
- 10.02** urodził się **Borys Pasternak** (1890-1960)
– poeta i prozaik rosyjski, laureat Nagrody Nobla (1958)
110 rocznica urodzin, 40 rocznica śmierci (30.05)
- 24.02** urodził się **Stanisław Ignacy Witkiewicz pseud. Witkacy** (1885-1939) – dramaturg, prozaik, filozof, teoretyk sztuki, malarz
115 rocznica urodzin
- 24.02** urodził się **Juliusz Kaden-Bandrowski** właśc. J. Bandrowski (1885-1944) – prozaik i publicysta
115 rocznica urodzin

MARZEC

- 2.03** zmarł **Jarosław Iwaszkiewicz** (1894-1980)
– prozaik, poeta, dramaturg, eseista i tłumacz
20 rocznica śmierci
- 13.03** zmarł **Ivo Andrić** (1892-1975) – powieściopisarz, nowelista i poeta jugosłowiański, laureat Nagrody Nobla (1961)
25 rocznica śmierci
- 15.03** urodził się **Paul von Heyse** (1830-1914)
– poeta, powieściopisarz, dramaturg i nowelista niemiecki, laureat Nagrody Nobla (1910)
170 rocznica urodzin

- 16.03** zmarła **Selma Lagerlöf** (1858-1940) – powieściopisarka i nowelistka szwedzka, laureatka Nagrody Nobla (1909)
60 rocznica śmierci
- 16.03** zmarł **Jerzy Szaniawski** (1886-1970) – dramaturg, prozaik, nowelista
30 rocznica śmierci
- 24.03** zmarł **Jules Verne** (1828-1905) – pisarz francuski
95 rocznica śmierci

KWIECIEŃ

- 1.04** urodził się **Hugo Kołłątaj** (1750-1812) – działacz i pisarz polityczny, organizator i teoretyk nauki i oświaty, historyk, filozof
250 rocznica urodzin
- 2.04** urodził się **Hans Christian Andersen** (1805-1875) – pisarz duński
195 rocznica urodzin, 125 rocznica śmierci (4.07)
- 12.04** urodziła się **Anna Kamińska** (1920-1986) – poetka i tłumaczka
80 rocznica urodzin
- 13.04** zmarł **Jean de la Fontaine** (1621-1695) – poeta francuski
305 rocznica śmierci
- 15.04** zmarł **Jean-Paul Sartre** (1905-1980) – powieściopisarz, dramaturg, eseista i filozof francuski, laureat Nagrody Nobla (1964)
20 rocznica śmierci, 95 rocznica urodzin (21.06)
- 21.04** zmarł **Mark Twain** właśc. Samuel Langhorne Clemens (1835-1910) – pisarz amerykański
90 rocznica śmierci, 165 rocznica urodzin (3.11)
- 24.04** zmarł **Björnstjerne Björnson** (1832-1910) – powieściopisarz, dramaturg, poeta, publicysta i polityk norweski, laureat Nagrody Nobla (1903)
90 rocznica śmierci

MAJ

- 1.05** urodził się **Aleksander Wat** właśc. Chwat (1900-1967) – poeta, prozaik, tłumacz
100 rocznica urodzin
- 9.05** zmarł **Fryderyk Schiller** (1759-1805) – poeta i dramaturg niemiecki
195 rocznica śmierci
- 11.05** urodził się **Jan Parandowski** (1895-1978) – prozaik, eseista i tłumacz
105 rocznica urodzin
- 17.05** urodził się **Lucjan Rydel** (1870-1918) – poeta, dramaturg, prozaik, tłumacz
130 rocznica urodzin
- 18.05** zmarła **Eliza Orzeszkowa** (1841-1910) – powieściopisarka, prozaik, nowelistka, publicystka
90 rocznica śmierci
- 19.05** zmarł **Jan Długosz** (1415-1480) – historyk, dyplomata, duchowny
520 rocznica śmierci, 585 rocznica urodzin
- 19.05** zmarła **Maria Dąbrowska** (1889-1965) – powieściopisarka i publicystka
35 rocznica śmierci
- 21.05** zmarła **Eleanor Porter** (1868-1920) – pisarka amerykańska
80 rocznica śmierci
- 22.05** zmarł **Victor Hugo** (1802-1885) – poeta, dramaturg, powieściopisarz i polityk francuski
115 rocznica śmierci
- 24.05** urodził się **Michaił Szołochow** (1905-1984) – powieściopisarz rosyjski, laureat Nagrody Nobla (1965)
95 rocznica urodzin
- 24.05** urodził się **Josif Brodski** (1940-1997) – poeta i eseista rosyjski, laureat Nagrody Nobla (1987)
60 rocznica urodzin

CZERWIEC

- 6.06** urodził się **Thomas Mann** (1875-1955) – prozaik niemiecki, laureat Nagrody Nobla (1929)
125 rocznica urodzin, 45 rocznica śmierci (12.08)
- 9.06** zmarł **Charles Dickens** (1812-1870) – powieściopisarz angielski
130 rocznica śmierci
- 13.06** urodził się **William Butler Yeats** (1865-1939) – poeta i dramaturg irlandzki, laureat Nagrody Nobla (1923)
135 rocznica urodzin
- 13.06** zmarł **Ksawery Pruszyński** (1907-1950) – prozaik i publicysta
50 rocznica śmierci
- 28.06** urodził się **Leon Kruczkowski** (1900-1962) – dramaturg, prozaik, publicysta
100 rocznica urodzin
- 29.06** urodził się **Antoine de Saint-Exupéry** (1900-1944) – pisarz francuski
100 rocznica urodzin

Czytaj „Poradnik Bibliotekarza” – najpopularniejsze czasopismo zawodowe

LIPIEC

- 9.07 zmarła **Maria Pawlikowska-Jasnorzewska** (1891-1945) – poetka, dramatopisarka
55 rocznica śmierci
- 9.07 urodziła się **Halina Poświatowska** (1935-1967) – poetka
65 rocznica urodzin
- 17.07 zmarł **Heinrich Böll** (1917-1985) – prozaik niemiecki, laureat Nagrody Nobla (1972)
15 rocznica śmierci
- 19.07 zmarł **Tomasz Zan** (1796-1855) – działacz filomacki, poeta
145 rocznica śmierci

SIERPIEŃ

- 8.08 urodziła się **Zofia Kossak-Szczucka** (1890-1968) – powieściopisarka i publicystka
110 rocznica urodzin
- 15.08 zmarł **Zygmunt Gloger** (1845-1910) – etnograf – folklorysta, krajoznawca, historyk, archeolog
90 rocznica śmierci, 155 rocznica urodzin (3.11)
- 15.08 urodził się **Jan Brzechwa** właśc. Lesman (1900-1966) – poeta, satyryk, autor książek dla dzieci
100 rocznica urodzin
- 18.08 zmarł **Honoré de Balzac** (1799-1850) – pisarz francuski
150 rocznica śmierci
- 19.08 zmarł **Paweł Jasienica** właśc. Leon Lech Beynar (1909-1970) – pisarz historyczny, publicysta
30 rocznica śmierci

WRZESIEŃ

- 1.09 zmarł **François Mauriac** (1885-1970) – powieściopisarz, poeta i dramaturg francuski, laureat Nagrody Nobla (1952)
30 rocznica śmierci, 115 rocznica urodzin (11.11)
- 8.09 urodził się **Frédéric Mistral** (1830-1914) – poeta prowansalski, laureat Nagrody Nobla (1904)
170 rocznica urodzin
- 12.09 zmarł **Jan Izidor Sztudynger** (1904-1970) – poeta, satyryk, tłumacz
30 rocznica śmierci

- 16.09 zmarł **Franciszek Karpiński** (1741-1825) – poeta
175 rocznica śmierci
- 27.09 urodził się **Stanisław Pigoń** (1885-1968) – historyk literatury, edytor, pamiętnikarz
115 rocznica urodzin
- 27.09 zmarł **Kazimierz Moczarski** (1907-1975) – publicysta i prozaik
25 rocznica śmierci
- 30.09 urodził się **Stanisław Konarski** (1700-1773) – pedagog, pisarz polityczny, poeta
300 rocznica urodzin

PAŹDZIERNIK

- 1.10 urodziła się **Stefania Sempołowska** (1870-1944) – działaczka społeczna, publicystka, autorka książek dla dzieci i młodzieży
130 rocznica urodzin
- 6.10 zmarł **Julian Przybóś** (1901-1970) – poeta i eseista
30 rocznica śmierci
- 8.10 zmarła **Maria Konopnicka** (1842-1910) – poetka, nowelistka, pisarka dla dzieci, krytyk, publicystka
90 rocznica śmierci
- 19.10 zmarł **Jonathan Swift** (1667-1745) – pisarz angielski
255 rocznica śmierci
- 22.10 urodził się **Iwan Bunin** (1870-1953) – poeta i nowelista rosyjski, laureat Nagrody Nobla (1933)
130 rocznica urodzin

LISTOPAD

- 3.11 zmarł **George Bernard Shaw** (1856-1950) – dramaturg i prozaik angielski pochodzenia irlandzkiego, laureat Nagrody Nobla (1925)
50 rocznica śmierci
- 6.11 zmarł **Piotr Ściegienny** (1801-1890) – pisarz i działacz
110 rocznica śmierci
- 8.11 urodziła **Margaret Mitchell** (1900-1949) – pisarka amerykańska
100 rocznica urodzin
- 13.11 urodził się **Robert Louis Stevenson** (1850-1894) – pisarz szkocko-angielski
150 rocznica urodzin

- 15.11 urodził się **Antoni Słonimski** (1895-1976) – poeta, satyryk, publicysta
105 rocznica urodzin
- 20.11 zmarł **Lew Tołstoj** (1828-1910) – pisarz rosyjski
90 rocznica śmierci
- 20.11 zmarł **Stefan Żeromski** (1864-1925) – powieściopisarz, nowelista, dramaturg, publicysta
75 rocznica śmierci
- 24.11 zmarł **Aleksander Dumas /syn/** (1824-1895) – pisarz francuski
105 rocznica śmierci
- 25.11 zmarł **Johannes Jensen** (1873-1950) – prozaik i poeta duński, laureat Nagrody Nobla (1944)
50 rocznica śmierci
- 26.11 zmarł **Adam Mickiewicz** (1798-1855) – poeta
145 rocznica śmierci
- 30.11 zmarł **Oscar Wilde** (1854-1900) – powieściopisarz, poeta i dramaturg angielski
100 rocznica śmierci

GRUDZIEŃ

- 5.12 zmarł **Aleksander Dumas /ojciec/** (1802-1870) – powieściopisarz i dramaturg francuski
130 rocznica śmierci
- 5.12 zmarł **Władysław Stanisław Reymont** właśc. Rejment (1867-1925) – powieściopisarz i nowelista polski, laureat Nagrody Nobla (1924)
75 rocznica śmierci
- 7.12 zmarł **Arthur Conan Doyle** (1859-1930) – pisarz angielski
70 rocznica śmierci
- 12.12 urodził się **Jan Kasprówicz** (1860-1926) – poeta, dramaturg
140 rocznica urodzin
- 30.12 urodził się **Ryduard Kipling** (1835-1936) – powieściopisarz, nowelista i poeta angielski, laureat Nagrody Nobla (1907)
165 rocznica urodzin

INNE ROCZNICE

- urodził się **Jan Kochanowski** (1530-1584) – poeta
470 rocznica urodzin
- urodził się **Sebastian Fabian Klonowic** (ok.1545-1602) – poeta i satyryk
455 rocznica urodzin

- urodził się **Daniel Defoe** (1660-1731) – pisarz i publicysta angielski
340 rocznica urodzin

*

1000 rocznica zjazdu w Gnieźnie Bolesława I Chrobrego z cesarzem Ottonem III; utworzono pierwsze arcybiskupstwo w Polsce z siedzibą w Gnieźnie, Bolesław został uznany przez cesarza za suwerennego władcę (1000)

590 rocznica **Bitwy pod Grunwaldem** (15.07.1410)

200 rocznica powstania **Biblioteki Kongresu** (1800)

170 rocznica wybuchu **Powstania Listopadowego** (29.11.1830)

80 rocznica **Bitwy Warszawskiej „Cudu nad Wisłą”** (13-25.08.1920)

55 rocznica zakończenia **II wojny światowej** (8.05.1945)

- 24.02 zmarł **Józef Bem** (1794-1850) – generał, teoretyk wojskowości
150 rocznica śmierci

- 1.03 urodził się **Fryderyk Chopin** (1810-1849) – kompozytor
190 rocznica urodzin

- 18.04 zmarł **Albert Einstein** (1879-1955) – fizyk amerykański pochodzenia niemieckiego, laureat Nagrody Nobla (1921)
45 rocznica śmierci

- 12.05 zmarł **Józef Klemens Piłsudski** (1867-1935) – działacz niepodległościowy, polityk, marszałek Polski
65 rocznica śmierci

- 18.05 urodził się **Jan Paweł II /Karol Józef Wojtyła/** (1920) – papież
80 rocznica urodzin

- 12.10 urodziła się **Helena Modrzejewska** (1840-1909) – aktorka
160 rocznica urodzin

- 24.11 urodził się **Xawery Dunikowski** (1875-1964) – rzeźbiarz
125 rocznica urodzin

- 29.12 urodził się **Tytus Chałubiński** (1820-1889) – lekarz i przyrodnik
180 rocznica urodzin

oprac. **BEATA JAROSIŃSKA**

Dział Instrukcyjno-Metodyczny
Biblioteki Publicznej m. st. Warszawy –
Biblioteki Głównej Województwa Mazowieckiego

Dołącz i Ty do stałych czytelników „Poradnika Bibliotekarza”

Poradnik BIBLIOTEKARZA nr 1 (598), 2000

W NUMERZE

Od redaktora	2
PROBLEMY • DOŚWIADCZENIA • OPINIE	
Lucjan Biliński	3
Beata Walczak	5
Robert Miszczuk	9
BIBLIOGRAFIA	
Anna Dalibóg	10
RELACJE	
Małgorzata Kisilowska	13
Anna Skubisz	13
Władysław Michnał	15
KOMUNIKATY	
	18
RECENZJE	
Jadwiga Chruścińska	20
KSIAŻKA	
Franciszek Czajkowski	21
<i>Świat książki dziecięcej</i>	
Ewa Gruda	22
Lidia Błaszczuk	23
<i>Salon Pisarzy</i>	
Hanna Ochmańska	24
Małgorzata Kisilowska	24
<i>Kalejdoskop</i>	
Bogdan Klukowski	25
BIBLIOTEKA • ŚRODOWISKO	
Jan Burakowski	26
Izabela Nagórska	26
WARSZTATY CZYTELNICZE	
Gabriela Jarząbek	27
<i>Internet w bibliotece (1)</i>	
Seweryn Dobrzelewski	30
<i>Z żalobnej karty</i>	
Jadwiga Andrzejewska	32
INFORMACJE • KOMUNIKATY • DONIESIENIA 33	
<i>Wkładka</i>	
Beata Jarosińska	Kalendarium rocznic w 2000 r.

Drodzy Czytelnicy!

W pierwszym numerze „Poradnika” roku 2000 pragnę zasygnalizować sytuację bibliotek pedagogicznych – w kontekście reformy administracyjnej państwa. Ta rozległa i bogata sieć placówek bibliotecznych, pełniąca obok ośrodków kształcenia nauczycieli, ważną rolę w procesie wdrażania reformy systemu edukacji, datuje swój początek już w XIX w. Bogate tradycje zorganizowanej sieci wywodzą się od roku 1921 – od organizacji centralnych bibliotek pedagogicznych w poszczególnych okręgach szkolnych. Niebawem sieć bibliotek pedagogicznych będzie obchodziła 80-lecie działalności.

Tymczasem w konsekwencji przeobrażeń strukturalnych Polski biblioteki pedagogiczne, zgodnie z projektem rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej będą podporządkowane samorządom województw. Władze samorządowe będą miały zatem szerokie uprawnienia w zakresie kształtowania struktur organizacyjnych bibliotek pedagogicznych. W tej sytuacji mogą również decydować o łączeniu tych placówek z bibliotekami szkolnymi lub publicznymi, pomimo że fakt ten jest sprzeczny z obowiązującymi aktami prawnymi. Rolę i działalność bibliotek pedagogicznych jako sieci docenia Ministerstwo Edukacji Narodowej. Reforma systemu edukacji nie może udać się bez silnego oparcia w bibliotekach pedagogicznych i wykorzystania ich zbiorów, warsztatu informacyjnego i bogatej działalności środowiskowej. Jednak w obecnych realiach organizacyjnych i finansowych, przyszłość tych placówek jest w poważnym stopniu zagrożona. Sytuację bibliotek pedagogicznych będziemy na bieżąco relacjonować na łamach „Poradnika”.

W styczniowym numerze proponuję Państwu artykuł Beaty Walczak pt. „Potrzeby czytelnicze użytkowników biblioteki pedagogicznej” (na przykładzie biblioteki w Pile) oraz Roberta Miszcuka „Biblioteki pedagogiczne u progu reform... co dalej?” Z tym blokiem tematycznym koresponduje relacja Małgorzaty Kisilowskiej z ogólnopolskiej konferencji poświęconej współpracy bibliotek pedagogicznych i szkolnych w nowym systemie edukacji, która odbyła się w Ministerstwie Edukacji Narodowej w dniu 17.11.1999 r.

Artykuł Lucjana Bilińskiego omawiający postanowienia ustawy o języku polskim, wchodzącej w życie w marcu 2000 r. i jej praktyczne zastosowanie dla bibliotekarzy nie wymaga rekomendacji. Warto zapoznać się ponadto z sygnalizowanymi wcześniej relacjami z konferencji „Biblioteka powiatowa '99” pióra Anny Skubisz oraz z „wielkiego” otwarcia (w uroczystości inauguracyjnej uczestniczył prezydent RP Aleksander Kwaśniewski) nowego gmachu Książnicy Pomorskiej w Szczecinie.

Do praktycznego wykorzystania w działalności zawodowej polecam zestawienie bibliograficzne pt. „Ścieżki międzyprzedmiotowe dla II i III etapu edukacyjnego”, lekcję biblioteczną pt. „Wyszukiwanie informacji w systemie komputerowym MOL” oraz „Kalendarium rocznic na rok 2000” (dodatek do „Poradnika”).

Ponadto w noworocznym numerze, oprócz statych lubianych lub mniej lubianych rubryk, pierwszy odcinek cyklu „Internet w bibliotece” pt. „Od czego zacząć?” Praktyczne porady internetowe autorstwa Seweryna Dobrzelewskiego będą nam towarzyszyły w kolejnych, tegorocznych numerach czasopisma – oczywiście przy Państwa aprobacie. Życzę udanej lektury oraz pełnego sukcesów Nowego 2000 Roku.

JADWIGA CHRUŚCIŃSKA

Drodzy Autorzy i Czytelnicy!

Z prawdziwą przykrością zauważyliśmy ostatnio wyraźne naruszenie jednej z podstawowych zasad etyki dziennikarskiej, mówiącej o publikowaniu danego tekstu **tylko w jednym czasopiśmie**.

Zapoznając się z ofertą pozostałych tytułów bibliotekarskich dostrzegliśmy w nich teksty, które sami zamieściliśmy w ostatnich numerach minionego roku.

Mamy nadzieję, że sytuacja taka wynika wyłącznie z Państwa niezajomości ww. zasady, a nie z braku zaufania do którejkolwiek z naszych Redakcji lub chęci łatwego powiększenia bibliografii własnych publikacji.

Przypominamy więc: autor przekazuje dany tekst do wykorzystania tylko jednej Redakcji, może go ewentualnie wysłać dalej, w przypadku zwrotu. Redakcja nie ma obowiązku informowania autorów tekstów niezamawianych o ich kwalifikacji (bądź nie) do druku.

My ze swej strony zapewniamy, że wszystkie teksty przyjmujemy chętnie i niezmiennie zapraszamy do ich nadsyłania, a długi czas oczekiwania na publikację wynika wyłącznie z przyczyn technicznych (jak np. niewielka objętość każdego numeru).

Redakcja „Poradnika Bibliotekarza”

Udział bibliotek w realizacji postanowień ustawy o języku polskim

LUCJAN BILIŃSKI

Ustawa z dnia 7 października 1999 r. o języku polskim wejdzie w życie w marcu 2000 r. i zastąpi dekret z 30 listopada 1945 r. o języku państwowym i języku urzędowania rządowych i samorządowych władz administracyjnych¹.

Śledząc przebieg dyskusji nad projektem ustawy o języku polskim spotykaliśmy się niejednokrotnie z opiniami podważającymi celowość prawnej regulacji tak delikatnej materii, jaką jest język². Przeciwnicy ustawy skłaniali się do koncepcji unikania interwencji urzędowej w kształtowanie języka. Jej obrońcy uzasadniali troskę o ochronę języka przed jego wulgaryzacją i obcymi naleciałościami. Dla rozstrzygnięcia sporów na ten temat, w pełni uzasadnione jest określenie głównych powodów i celów ustawowej regulacji ochrony języka polskiego w następującej preambule: *Parlament Rzeczypospolitej Polskiej:*

– zważywszy, że język stanowi podstawowy element narodowej tożsamości i jest dobrem narodowej kultury,

– zważywszy na doświadczenia historii, kiedy walka zaborców i okupantów z językiem polskim była narzędziem wynaradawiania,

– uznając konieczność ochrony tożsamości narodowej w procesie globalizacji,

– uznając, że polska kultura stanowi wkład w budowę wspólnej, różnorodnej kulturowo Europy, a zachowanie tej kultury i jej rozwój jest możliwy tylko poprzez ochronę języka polskiego,

– uznając tę ochronę za obowiązek wszystkich organów i instytucji publicznych Rzeczypospolitej Polskiej i powinność jej obywateli, uchwala niniejszą ustawę.

Biblioteka jako instytucja publiczna za swój obowiązek powinna przyjąć ochronę języka polskiego.

W art. 3 ustawy znajdujemy wyjaśnienie, na czym polega ta ochrona. Polega ona m.in. na:

– dbaniu o poprawne używanie języka i doskonaleniu sprawności językowej jego użytkowników, co w przypadku bibliotek wyrażać się powinno w kontaktach bibliotekarzy z czytelnikami, organizowaniu dla nich imprez promujących najlepsze teksty literackie, wzbogacające polskie słownictwo oraz słowo poetyckie wypowiedziane w recytacjach i oprawie muzycznej,

– przeciwdziałaniu jego wulgaryzacji,

– szerzeniu wiedzy o nim i jego roli w kulturze, w czym biblioteki mogą mieć szerokie pole działania, zaczynając od lekcji bibliotecznych poprzez krzewienie w różnych formach artystycznych języka literackiego,

– upowszechnianiu szacunku dla regionalizmów i gwar, a także przeciwdziałaniu ich zanikowi, w czym biblioteki publiczne mają znaczący dorobek, bowiem gromadzenie i opracowanie oraz upowszechnianie literatury regionalnej i dokumentów życia społecznego jest ich statutowym obowiązkiem. Byłoby niezrozumiałe, aby w bibliotekach publicznych w regionie kaszubskim nie było czasopism, publikacji miejscowych w języku Kaszubów, na Podhalu – Górali, a na Śląsku – Ślązaków.

Ustawa stanowi, że język polski jest językiem urzędowym:

– konstytucyjnych organów państwa,

– organów jednostek samorządu terytorialnego i podległych im instytucji w zakresie, w jakim wykonują zadania publiczne (np. biblioteki publiczne),

– terenowych organów administracji publicznej,

– instytucji powołanych do realizacji określonych zadań publicznych.

Ustawa zobowiązuje do ochrony języka polskiego wszystkie organy władzy publicznej oraz instytucje i organizacje uczestniczące w życiu publicznym. Określa ona również zakres używania języka polskiego, np. podmioty wykonujące zadania publiczne w Polsce powinny dokonywać wszelkich czynności

¹ Dz. U. Nr 57, poz. 324.

² Zob. Lucjan Biliński: *Ustawa o języku polskim w parlamentarnej debacie*. „Bibliotekarz” 1999 nr 11.

urzędowych w języku polskim. Również polski musi być językiem zawieranych umów międzynarodowych, chyba że na odstępstwa od tej zasady pozwalają przepisy odrębne. Języka polskiego używać się będzie powszechnie w obrocie prawnym w Polsce. Dotyczy to przede wszystkim nazewnictwa towarów i usług, ofert, reklamy pisemnej i mówionej, instrukcji obsługi, informacji o właściwościach towarów i usług, warunków gwarancji, etykiet. Dopuszcza się posługiwanie obcojęzycznymi określeniami wyłącznie do nazw własnych.

Ustawa stanowi, że język polski jest językiem egzaminów i prac dyplomowych w szkołach publicznych i niepublicznych wszystkich typów, w państwowych i niepaństwowych szkołach wyższych oraz w placówkach oświatowych i innych instytucjach edukacyjnych³. W szczególnych przypadkach nazwom i tekstom w języku polskim mogą towarzyszyć wersje w przekładzie na język obcy.

Nie muszą być tłumaczone na język polski nazwy własne, a więc np. nazwiska, które nie dadzą się przetłumaczyć na język polski, a także, co jest szczególnie ważne dla bibliotekarzy, dotyczy to obcojęzycznych dzienników, czasopism, książek oraz programów komputerowych, z wyjątkiem ich opisów i instrukcji. Zasada ta jest w naszym kraju na ogół przestrzegana, stąd trudno nam zrozumieć np. powszechnie stosowaną lituanizację obcych nazwisk na Litwie⁴.

Nazwom i tekstom w języku polskim natomiast mogą towarzyszyć wersje w przekładzie na język obcy w przypadkach określonych w rozporządzeniu ministra właściwego do spraw administracji publicznej.

Wiele kwestii i wątpliwości związanych z poprawnością języka polskiego (pod względem językowym, a także prawnym) będzie rozstrzygać na bieżąco Rada Języka Polskiego. Ustawa reguluje jej działalność jako instytucji opiniodawczo-doradczej, działającej na zasadach komitetu problemowego Polskiej Akademii Nauk. Jej zadaniem będzie składanie co najmniej co dwa lata opinii na temat ochrony języka polskiego. Rada Języka Polskiego będzie uprawniona do ustalania zasad ortografii

³ Nie dotyczy to działalności dydaktycznej i naukowej szkół wyższych, szkół i klas z obcym językiem wykładowym lub dwujęzycznych, nauczycielskich kolegiów języków obcych, a także nauczania innych przedmiotów, jeżeli jest to zgodne z przepisami szczególnymi.

⁴ Sam tego doświadczyłem, kiedy otrzymałem mój artykuł zamieszczony w czasopiśmie litewskim, podpisany nazwiskiem: Liucjanas Bilinskis.

i interpunkcji. Do jej kompetencji należeć będzie wyrażanie opinii o używaniu języka polskiego w działalności publicznej oraz w obrocie prawnym.

Towarzystwa naukowe, stowarzyszenia twórców i szkoły wyższe mogą zwracać się do Rady w sprawach używania języka polskiego. Każdy organ, instytucja powołana do realizacji określonych zadań publicznych, a więc np. biblioteka, może zasięgnąć opinii Rady w wypadku wystąpienia istotnych wątpliwości dotyczących użycia języka polskiego. Wiemy z praktyki, że takie wątpliwości rodzą się bardzo często, stąd wielkim powodzeniem cieszą się audycje radiowe i telewizyjne poświęcone poprawności języka polskiego.

Należy się spodziewać, że w miarę upowszechniania znajomości przepisów ustawy o języku polskim rosnąć będzie zainteresowanie poprawnością języka polskiego wśród młodzieży i dorosłych. W przypadku powstania jakichś problemów językowych każdy będzie chciał znaleźć radę w najbliższym otoczeniu: szkole, bibliotece. Być może niektóre panie bibliotekarki wyspecjalizują się w świadczeniu „konsultacji językowych”. Aby sprostać tym zadaniom, biblioteki będą musiały dokonać przeglądu posiadanych słowników językowych i dokonać zakupu najnowszego, aktualnie obowiązującego słownika. Należy się spodziewać dość licznych różnic w interpretowaniu stosowania szeregu określeń, nazw. Dbalność o poprawność języka jest naszym stałym obowiązkiem, stąd jesteśmy zmuszeni do ciągłej weryfikacji naszej wiedzy językowej.

Przepisy ustawy o języku polskim będą miały praktyczne zastosowanie w naszym życiu codziennym, w którym coraz częściej pojawiają się obce nazwy towarów, usług, ofert, reklam i instrukcji. W takim przypadku będziemy się powoływać na przepisy karte ustawy, które stanowią, że kto w obrocie prawnym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej stosuje wyłącznie obcojęzyczne nazewnictwo towarów i usług, ofert, reklam, instrukcji obsługi, informacji o właściwościach towarów, warunków gwarancji, faktur, rachunków i pokwitowań, z pominięciem polskiej wersji językowej, podlega karze grzywny. W przypadku takiego wykroczenia można orzec kwotę nie wyższą niż 100.000 złotych z przeznaczeniem na Fundusz Promocji Twórczości⁵.

⁵ Ustanowiony na podstawie art. 111 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz. U. Nr 24, poz. 83 i Nr 43, poz. 170 oraz z 1997 r. Nr 43, poz. 272 i nr 88, poz. 554).

Ustawa z dnia 7.10.1999 r. o języku polskim wprowadza istotne zmiany, z punktu widzenia poprawności języka, w innych ustawach, np.

1. W ustawie z dnia 26 stycznia 1984 r. – prawo prasowe⁶ w art. 12 w ust. 1 w pkt. 2 kropkę na końcu zastępuje się przecinkiem oraz dodaje pkt. 3 w brzmieniu: 3) *dbać o poprawność języka i unikać używania wulgaryzmów*; w art. 25 w ust. 4 dodaje się zdanie drugie w brzmieniu: *Jest również obowiązany do dbania o poprawność języka materiałów prasowych oraz przeciwdziałania jego wulgaryzacji*.

2. W ustawie z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji⁷ wprowadza się następujące zmiany: w art. 18 dodaje się ust. 5 w brzmieniu: *5. Nadawcy dbają o poprawność języka swoich programów i przeciwdzia-*

⁶ Dz. U. Nr 41, poz. 24, z 1988 r. Nr 41, poz. 324, z 1989 r. Nr 34, poz. 187, z 1990 r. Nr 29, poz. 173, z 1991 r. Nr 100, poz. 442, z 1996 r. Nr 114, poz. 542 oraz z 1997 r. Nr 88, poz. 554 i Nr 121, poz. 770.

⁷ Dz. U. z 1993 r. Nr 7, poz. 34, z 1995 r. Nr 66, poz. 335 i Nr 142, poz. 701, z 1996 r. Nr 106, poz. 496 oraz z 1997 r. Nr 88, poz. 554 i nr 121, poz. 770.

łają jego wulgaryzacji; w art. 21 w ust. 1 dodaje się pkt. 6a w brzmieniu: *6a. upowszechnianie wiedzy o języku polskim*.

Dla bibliotekarzy, którzy są odbiorcami różnych materiałów prasowych, a także uczestnikami procesu ich upowszechniania, bardzo ważne są cytowane poprawki do prawa prasowego. Będzie można teraz śledzić, czy na łamach naszych czasopism zauważalna jest troska o poprawność języka polskiego, co było dotychczas rzadkością – z wyjątkiem poważnych czasopism naukowych i fachowych.

Zmiany w ustawie o radiofonii i telewizji mają służyć dwóm celom: dbaniu o poprawność języka polskiego oraz udziałowi radia i telewizji w upowszechnianiu wiedzy o języku polskim. Można się spodziewać, że pojawią się nowe audycje i programy wyjaśniające różne kwestie językowe.

Wyrażam przekonanie, że bibliotekarze i czytelnicy będą, m.in. dzięki ustawie o języku polskim, najwnikliwszymi recenzentami publikacji i audycji radiowych oraz telewizyjnych pod kątem posługiwania się przez te media poprawnym językiem.

Potrzeby czytelnicze użytkowników biblioteki pedagogicznej

BEATA WALCZAK

Biblioteki pedagogiczne będą wkrótce obchodziły jubileusz 80-lecia swojego istnienia w Polsce. Są one różne pod względem wielkości zbiorów, kadry bibliotecznej oraz wielkości obsługiwanego środowiska. Na przestrzeni kilkudziesięciu lat ich istnienia rozszerzeniu uległo rozumienie pojęcia użytkowników tych bibliotek, jak i zakres treściowy gromadzonych zbiorów. W ciągu minionych lat znacząco wzrosło zainteresowanie użytkowników bibliotekami pedagogicznymi, co uwidacznia się stale rosnącą liczbą czytelników, wypożyczonych książek oraz zbiorów udostępnionych prezencyjnie¹.

Istotne jest, aby dokonać optymalizacji wykorzystania tych bibliotek przez ich użytkowników, którzy w zasadniczym stopniu inspirują całą działalność biblioteki i zachodzące w niej procesy. Warunkiem niezbędnym jest dostosowanie zbiorów i usług do istniejących oraz potencjalnych potrzeb i oczekiwań czytelniczych².

Biblioteka Pedagogiczna w Pile jest jedyną na terenie byłego województwa pińskiego biblioteką wypełniającą zadania biblioteki naukowej. Dbając zatem o swój wizerunek, a także wychodząc naprzeciw potrzebom czytelniczym, stara się w rozmaity sposób poznać opinie i oczekiwania swoich użytkowników. Często służą temu indywidualne rozmowy, wskazówki i prośby czytelników. Takie zadanie spełnić mają również przeprowadzone badania ankietowe.

---

¹ E. B. Zybort: *Biblioteki pedagogiczne u progu reformy administracyjnej kraju... i co dalej?* „Poradnik Bibliotekarza” 1999 nr 4 s. 2.

² J. Wojciechowski: *Podstawy pracy z czytelnikiem*. Warszawa 1991, s. 26.

Celem ankiety było wyrażenie opinii na temat działalności Pedagogicznej Biblioteki w Pile oraz wskazanie swoich potrzeb i oczekiwań czytelnicznych. Ankieta była anonimowa. Respondenci wypełniali ją dobrowolnie, najczęściej na miejscu, w wypożyczalni lub czytelnicy, co gwarantowało zwrot formularzy. Ankieta zawierała 5 pytań zamkniętych z możliwością dodatkowej odpowiedzi oraz jedno pytanie otwarte. Ankietowany odpowiadając na pytania mógł wskazać kilka odpowiedzi.

W okresie przeprowadzenia badań ankietowych (od listopada 1998 r. do końca kwietnia 1999 r.) księgozbiór biblioteki liczył 83 000 wol. oraz 4000 wol. oprawnych czasopism i 7000 jednostek inwentarzowych zbiorów specjalnych.

Liczba czytelników zarejestrowanych w Wypożyczalni w 1998 r. wynosiła 3889, odwiedzili oni dział 17 045 razy i wypożyczyli 41 533 wol. wydawnictw zwartych. W tym samym czasie czytelnicy (posiadającą 16 miejsc) odwiedziło 5163 czytelników, którzy wypożyczyli 18 393 tytułów czasopism i 10 811 wol. wydawnictw zwartych.

Na przygotowanych 500 ankiet odpowiedzi udzieliło 431 osób, co stanowi 86,2% ankietowanych oraz 11,08% ogółu zarejestrowanych czytelników. W tym:

● nauczyciele	– 121	– 28,1%	badanych
● studenci	– 220	– 51,0%	- / -
● uczniowie	– 40	– 9,3%	- / -
● inni	– 50	– 11,6%	- / -
ogółem		431	– 100%

Prezentacja wyników badań

Odpowiedzi na zadane w ankiecie pytania prezentują zamieszczone niżej table.

1. Z jakich form działalności biblioteki korzystasz?

	nauczyciel	student	uczeń	inny	razem
wypożyczanie książek	108	219	35	50	412
wypożyczanie czasopism	76	42	8	11	137
udostępnianie zbiorów w czytelnicy	63	77	15	17	172
korzystanie ze zbiorów specjalnych	16	41	6	4	67
działalność informacyjna	53	16	5	5	79
inne, podaj jakie? (lekcje biblioteczne, zespoły metodyczne, wystawy)	10	–	3	3	16

95,6% badanych czytelników korzysta z wypożyczeń książek, w tym: aż 99,5% studentów, 89,3% nauczycieli, 87,5% uczniów i 100% innych. Z wypożyczeń czasopism do domu korzysta 32% ogółu ankietowanych, w tym najwięcej (63%) nauczycieli, z udostępniania na miejscu blisko 40% respondentów, w tym: nauczyciele 52,1%, a studenci 35%. Ze zbiorów specjalnych korzysta 15,5% badanych, natomiast działalność informacyjna służy 18,3% ankietowanym czytelnikom. 3,7% uczestniczących w badaniach wskazało na inne formy działalności.

2. Jakie źródła informacji ułatwiają ci dostęp do zbiorów?

	nauczyciel	student	uczeń	inny	razem
katalogi główne	115	219	31	46	411
kartoteki zagadnieniowe (pedagogiczna, literacka, regionalna i inne)	75	90	10	16	191
katalog podręczny	55	41	8	19	123
zestawienia bibliograficzne	34	18	3	4	59
informatory bibliograficzne (np. „Przewodnik Bibliograficzny, BZCz)	28	15	1	4	48
inne (np. pomoc bibliotekarza)	69	95	21	14	199

Katalogi główne służą aż 95% badanym, w tym najwięcej studentom – 99,5% i nauczycielom – 95%. Z kartotek korzysta 44,3% ankietyowanych, najczęściej jednak nauczycieli, bo aż 62%. Katalog podręczny pomocny jest 28,5% respondentom. Z zestawień bibliograficznych korzysta 13,7% ankietyowanych. Pomoc bibliotekarza służy 46,2% badanym czytelnikom.

3. Jak oceniasz jakość naszych zbiorów?

	nauczyciel	student	uczeń	inny	razem
zgodne z oczekiwaniami	50	87	29	25	191
niewystarczające	63	127	12	16	218
mało aktualne	24	65	4	11	104
skąpa oferta czasopism	9	6	1	5	21
inne	3	25	–	7	35

44,3% ankietyowanych w pełni, zgodnie z oczekiwaniami, zadowolona jakość naszych zbiorów, ale też 50% twierdzi, że są one niewystarczające, a 24%, że mało aktualne. Skąpa oferta czasopism nie wystarcza 4,8% ankietyowanym. Natomiast 8,1% badanych skarży się na małą liczbę egzemplarzy danego tytułu, brak nowych wydań, brak czasopism obcojęzycznych.

4. W jakiej dziedzinie wiedzy należy wzbogacić księgozbiór biblioteki?

	nauczyciel	student	uczeń	inny	razem
pedagogika	63	58	6	14	141
psychologia	45	47	14	18	124
socjologia	13	25	4	11	53
ekonomia	15	46	6	16	83
inne (jakie?)	52	148	22	22	244

32,7% czytelników zwróciło uwagę, że księgozbiór należy uzupełnić w dziedzinie pedagogiki, 28,7% w psychologii, a 12,3% w ekonomii. Aż 56,6% uczestniczących w ankiecie wykazało braki księgozbioru w różnych dziedzinach, w tym głównie: informatyka, prawo, literatura, językoznawstwo, filozofia, bankowość, publikacje obcojęzyczne.

5. Czy dostrzegasz potrzebę zbierania dezyderatów (życzeń czytelników) i uwag odnośnie kompletowania zbiorów?

	nauczyciel	student	uczeń	inny	razem
tak	110	215	36	44	405
nie	5	8	4	2	19

94% badanych użytkowników widzi potrzebę zbierania życzeń czytelników. 7 osób w ogóle nie ustosunkowało się do tej sprawy, a 4,4% odpowiedziało negatywnie.

6. Co jeszcze chciałbyś dodać (spostrzeżenia i uwagi)?

Co czwarty ankietyowany czytelnik umieścił w formularzu swoje spostrzeżenia i uwagi. Są one przedmiotem podsumowania wyników ankiety.

Podsumowanie

Należy stwierdzić, że Pedagogiczna Biblioteka w Pile otrzymała od swych użytkowników dobrą opinię. Uważają oni, iż dobrze wypełnia swoją rolę i jest niezbędna. Ankietyowani

korzystają ze wszystkich usług proponowanych przez bibliotekę. Dominującą jednak rolę odgrywa udostępnianie wydawnictw do domu i na miejscu.

Spośród źródeł informacji ułatwiających dostęp do poszukiwanych wydawnictw preferowane są przez czytelników głównie katalogi i kartoteki. Większość badanych korzysta także z pomocy bibliotekarzy, podkreślając w ankiecie ich kompetencje, zaangażowanie i miłą obsługę. Na 16 zatrudnionych bibliotekarzy 15 legitymuje się wykształceniem wyższym magisterskim, a 1 wyższym zawodowym. Stopień zadowolenia czytelnika zależy nie tylko od możliwości otrzymania książek, ale także od umiejętnego poinformowania go o sposobach zdobycia źródeł. Dlatego też nie należy bagatelizować krytycznych uwag pod adresem nielicznych pracowników.

Prawie połowa ankietowanych stwierdza, że zbiory biblioteczne są zgodne z ich oczekiwaniami, choć druga uważa je za niewystarczające i mało aktualne. Uwzględniając spostrzeżenia badanych czytelników, należy zwrócić baczniejszą uwagę na zakup wznowień i czasopism obcojęzycznych. Ponadto trzeba uzupełnić księgozbiór o literaturę z zakresu pedagogiki i nauk pokrewnych oraz ekonomii. W opinii użytkowników niewystarczająca jest liczba egzemplarzy w stosunku do liczby czytelników. Uwagi te dotyczą głównie wyżej wymienionej literatury. Pojawił się tu m.in. problem korzystających z biblioteki studentów. Wzrost ich zainteresowania biblioteką pedagogiczną wynika z faktu funkcjonowania na terenie Piły filii wyższych uczelni³. Pedagogiczna Biblioteka w Pile jest dla studiujących w mieście jedyną biblioteką o charakterze naukowym. Stąd też odwiedzają ją liczne grupy studentów, poszukujących tych samych wydawnictw. Finansowe wsparcie ze strony władz uczelni w pewien sposób rozwiązałyby problem wieloegzemplarzowych zakupów poszukiwanych przez studentów pozycji i zlikwidowałyby ich niezadowolenie. Należy w tym miejscu dodać, że ankieta wskazuje na zmiany w strukturze użytkowników biblioteki. Oprócz korzystających z jej usług nauczycieli i uczniów, dominującą kategorię stanowią obecnie studenci.

Co czwarty ankietowany umieścił w formularzu ankiety swoje spostrzeżenia i uwagi. Konieczne dla optymalizacji funkcjonowania biblioteki jest ich ujęcie w planach organizacji i działalności na przyszłość. Badani czytelnicy wyraźnie podkreślają potrzebę funkcjonowania czytelnego systemu komputerowego, m.in. ze względu na czasochłonne wyszukiwanie książek w katalogach. Nie od dziś wiadomo, że skomputeryzowane biblioteki są bardziej atrakcyjne dla swych użytkowników. Zatem komputeryzacja procesów bibliotecznych Pedagogicznej Biblioteki w Pile to konieczność.

Brak środków finansowych w budżecie biblioteki determinuje jej działalność nie tylko w zakresie gromadzenia zbiorów i komputeryzacji. Słabą stroną biblioteki są też zbyt ciasne pomieszczenia, co szczególnie podkreślali ankietowani, a wiadomo, że dysponowanie odpowiednią powierzchnią umożliwia realizację zadań statutowych na właściwym poziomie.

Kilku badanych okazało niezadowolone z powodu braku usług kserograficznych. Nim jednak przystąpiono do analizy, biblioteka ujęła je w swojej ofercie. Nieliczni ankietowani domagają się także przedłużenia czasu pracy biblioteki.

Prawie wszyscy uczestniczący w badaniach oczekują od bibliotekarzy zbierania dezyderatów (życzeń czytelników) i uwag odnośnie kompletowania zbiorów. Nie ma żadnych przeciwwskazań do zrealizowania tego postulatu. Problemem natomiast będzie w obecnej sytuacji finansowej realizacja tych życzeń.

*Racją istnienia biblioteki jest jej funkcja usługowa wobec czytelników, polegająca na dostarczeniu właściwej lektury właściwemu czytelnikowi*⁴. Taką też funkcję chce wypełniać Pedagogiczna Biblioteka w Pile. Zamierza nadal realizować zadania w dziedzinie kształcenia i doskonalenia nauczycieli, zwłaszcza w dobie reformy edukacji, ale nie może pominąć rzeszy studentów, dla których jest jedyną biblioteką akademicką. Jednak przyszłość biblioteki zależeć będzie od zrozumienia przez władze samorządowe jej roli i znaczenia.

³ Wyższa Szkoła Biznesu, Politechnika Poznańska, Akademia Ekonomiczna w Poznaniu, WSP Słupsk, WSP Bydgoszcz.

⁴ Z. Brzozowska: *Z problematyki potrzeb czytelników*. „Przegląd Biblioteczny” 1978 nr 2 s. 139.

Literatura

1. B. Barańska-Malinowska: *Biblioteka i bibliotekarze w opinii czytelników*. „Poradnik Bibliotekarza” 1997 nr 9 s. 1-5.
2. J. H. Turner: *Socjologia. Koncepcje i ich zastosowanie*. Warszawa 1998, s. 29.
3. Z. Ziemiński: *Elementy socjologii*. Poznań 1994, s. 120-128.

Beata Walczak jest nauczycielem – bibliotekarzem
w Pedagogicznej Bibliotece w Pile.

Biblioteki pedagogiczne u progu reform... i co dalej?

ROBERT MISZCZUK

W nawiązaniu do artykułów dr J. Andrzejewskiej¹ i prof. E. B. Zybert² opublikowanych na łamach „Poradnika Bibliotekarza” chciałbym pokrótce omówić propozycje dyrektorów pedagogicznych bibliotek wojewódzkich (PBW) opracowane i przekazane na ręce władz centralnych i samorządowych.

Przygotowując się do realizacji reform systemu edukacji i administracji, dyrektorzy PBW odbyli w roku 1998/99 kilka spotkań.

Do najważniejszych zaliczyć należy:

- zebranie zespołu samokształceniowego makroregionu zachodnio-północnego w Szczecinie w dniach 26-27.06.1998 r.;

- ogólnokrajową konferencję dyrektorów PBW w Szczecinie w dniach 24-26.11.1998 r.;

- spotkanie robocze sześciuosobowego zespołu powołanego przez MEN ds. nowelizacji rozporządzenia w sprawie organizacji i zasad działania publicznych bibliotek pedagogicznych w Warszawie.

W wyniku tych spotkań opracowana została *Koncepcja tymczasowego uregulowania zasad funkcjonowania sieci bibliotek pedagogicznych w województwach powstałych w wyniku reformy administracyjnej kraju*³.

Zakładano, że od 1 stycznia 1999 r. obowiązować będzie dotychczasowe Rozporządzenie MEN z 9 czerwca 1993 r. Dopuszcza ono różnorodność organizacyjną sieci bibliotek w każdym województwie. Po przeanalizowaniu wniosków z ww. spotkań zespół przygotowujący *Koncepcję* zaproponował następujące rozwiązanie:

- pedagogiczne biblioteki wojewódzkie funkcjonujące w stolicach nowo powstałych województw zachowują dotychczasowy status,

- biblioteki tracące status bibliotek wojewódzkich stają się bibliotekami oddziałowymi,

- biblioteka wojewódzka i biblioteki oddziałowe prowadzą filie,

¹ J. Andrzejewska: *Biblioteki szkolne, publiczne i pedagogiczne w zreformowanym systemie edukacji*. „Poradnik Bibliotekarza” 1999 nr 1 s. 3-8.

² E. B. Zybert: *Biblioteki pedagogiczne u progu reformy administracyjnej kraju... i co dalej?* „Poradnik Bibliotekarza” 1999 nr 4 s. 2-7.

³ Maszynopis powielony.

- samorząd powiatowy i gminny może w uzgodnieniu z samorządem wojewódzkim i dyrektorem PBW tworzyć przejściowe i prowadzić biblioteki pedagogiczne,

- PBW mogą być łączone organizacyjnie z placówkami doskonalenia (kształcenia) nauczycieli w zespole.

Organizacja zespołu powinna umożliwiać bibliotece realizację jej zadań statutowych. W celu wzmocnienia współpracy i opieki nad bibliotekami szkolnymi, każda biblioteka wojewódzka i powiatowa powinna prowadzić wydział metodyczno-instrukcyjny.

Biblioteki pedagogiczne są nierozzerwalnie związane z procesem kształcenia, dokształcania i doskonalenia nauczycieli. Jako niezbędne ogniwo w systemie doskonalenia nauczycieli, stanowią warsztat pracy kadry pedagogicznej.

Do podstawowych zadań biblioteki pedagogicznej należy:

- gromadzenie, opracowanie, przechowywanie oraz udostępnianie materiałów bibliotecznych, na które składają się: dokumenty piśmiennicze, zapisy obrazu i dźwięku oraz zbiory multimedialne;

- prowadzenie działalności informacyjno-bibliograficznej;

- tworzenie warsztatu informacyjnego, jak też warunków do pracy indywidualnej i grupowej nauczycieli oraz innych użytkowników biblioteki;

- współtworzenie i uczestniczenie w Krajowym Systemie Informacji Edukacyjnej;

- wspieranie placówek oświatowych i naukowych w procesie kształcenia, dokształcania i doskonalenia nauczycieli;

- udzielanie pomocy i instruktażu metodycznego nauczycielom bibliotekarzom szkolnym;

- inspirowanie i promowanie najlepszych form edukacji czytelniczej i informacyjnej uczniów;

- wspomaganie nauczycieli w realizacji programu w zakresie edukacji czytelniczej, informacyjnej.

Do zadań biblioteki może ponadto należeć:

- organizowanie doskonalenia zawodowego pracowników bibliotek pedagogicznych i szkolnych;

- prowadzenie działalności dydaktycznej, oświatowej i kulturalnej na rzecz zainteresowanych grup użytkowników;

- prowadzenie działalności wydawniczej i badawczej.

W celu prawidłowego realizowania statutowych zadań oraz właściwego funkcjonowania w systemie doskonalenia nauczycieli w bibliotece powinni być zatrudnieni:

- pracownicy merytoryczni:
  - pracownicy pedagogiczni: nauczyciele bibliotekarze, inni nauczyciele, a ponadto konsultanci, doradcy i edukatorzy;
  - pracownicy niepedagogiczni: bibliotekarze, dokumentaliści, informatycy, pracownicy techniczni i magazynierzy biblioteczni;
- pracownicy administracji,
- pracownicy obsługi.

Należy również:

- zapewnić bibliotekom pedagogicznym odpowiednie warunki funkcjonowania:

- środki na systematyczny zakup nowości;
- zachować ciągłość prenumeraty czasopism;

b) objąć biblioteki pedagogiczne wspólnym programem komputeryzacji umożliwiającym przepływ informacji na poziomie standardów nowoczesnego systemu edukacji;

c) włączyć pracowników pedagogicznych w zespoły, przygotowujące nauczycieli do wdrażania reformy oświatowej;

d) wyposażyć biblioteki pedagogiczne w sprzęt multimedialny w celu stworzenia nowoczesnego warsztatu pracy dla nauczycieli.

Robert Miszczuk
jest dyrektorem
Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej
w Warszawie

BIBLIOGRAFIA

REFORMA
EDUKACJI

Ścieżki międzyprzedmiotowe dla II i III etapu edukacyjnego

Zestawienie
bibliograficzne

ANNA DALIBÓG

Wydawnictwa zwarte

- Augustyniak Maria, Augustyniak Michał: **Przyroda : program nauczania przedmiotu blokowego w klasach IV-VI szkoły podstawowej (II etap edukacyjny)** / Maria Augustyniak, Michał Augustyniak. – Gdańsk : Wydaw. M. Rożak, 1999. – 57 [3] s.: rys. ; 21 cm
- Bentkowska-Sztonyk Zofia, Wach Edyta: **Program historia : program nauczania przedmiotu historia dla klas I, II, III gimnazjum** / Zofia Bentkowska-Sztonyk, Edyta Wach. – Wrocław : Wydawnictwo Edukacyjne „Wiking”, 1999. – s. 64-67
- Chen-Winclawska Małgorzata, Polacka Krystyna, Rulka Janusz: **Historia : program nauczania w klasach I-III gimnazjum** / Małgorzata Chen-Winclawska, Krystyna Polacka, Janusz Rulka. – [Wyd. 2 popr.]. – Gdańsk : Wydaw. M. Rożak, 1999. – s. 47-50
- Gajewska Gabriela, Daniłowska Grażyna: **Poznajemy we wspólnym działaniu : program nauczania blokowego języka polskiego, historii i wiadomości o społeczeństwie dla klas IV-VI szkoły podstawowej** / Gabriela Gajewska, Grażyna Daniłowska. – [B.m.: b.w., 1999]. – 35, [1] s. ; 21 cm
- 5. Informatyka – technologia informacyjna : program nauczania dla szkoły podstawowej** / Ewa Gurbiel [i in.]. – Warszawa : Wydaw. Szk. i Pedagog., 1999. – s. 17-29
- 6. Jednolity program nauczania blokowego dla klas 4-6 szkoły podstawowej** / [oprac. Jarosław Pytlak i in.]. – Warszawa : RTW, 1999. – 248 s. luz. ; 24 cm
- 7. Klocki autonomiczne : koncepcja edukacyjna szkoły podstawowej, gimnazjum i liceum** / oprac. przez zespół Gdańskiej Fundacji Oświatowej pod kier. Katarzyny Hall przy współpr. red. Doroty Granoszewskiej-Babiańskiej i Ewy Bajon. – Gdańsk : Gdańska Fundacja Oświatowa, 1999. – s. 41
- Małkowski Tomasz, Rzeźniowiecki Jacek: **Podróże w czasie : program nauczania historii dla trzeciego etapu edukacyjnego (klasy I-III gimnazjum)** / Tomasz Małkowski, Jacek Rzeźniowiecki. – Gdańsk : Gdańskie Wydaw. Oświatowe, 1999. – s. 57-60
- 9. Ministerstwo Edukacji Narodowej o reformie programowej : II Etap Edukacyjny – kształcenie blokowe** / Ministerstwo Edukacji Narodowej. – Warszawa : MEN Biuro Administracyjno-Gospodarcze, 1999. – 80 s. ; 20 cm. – (Biblioteczka Reformy ; nr 8)
- Modzelewska Leokadia Mirosława, Glita Anna: **Program klasy niemieckiej w oparciu o zagad-**

nienia Euroregionu Pomerania i szeroko pojęte działania plastyczne w sześcioletnim cyklu kształcenia : klasa I-III – cykl podstawowy ; klasa IV-VI cykl zaawansowany / Leokadia Mirosława Modzelewska, Anna Glita. – Stargard Szczeciński : „Copyland – Center”, 1999. – 33 s. ; 21 cm

11. **Nasze dziedzictwo : szczegółowy program humanistycznego bloku tematycznego dla gimnazjum** / oprac. zesp. Waldemar Bednarski [i in.]. – Warszawa : „Agmen”, 1999. – 80 s. ; 30 cm. – (Reforma Systemu Edukacji)

12. **Sawicka Teresa : Program autorski „Ku wartościom” przeznaczony do nauczania przedmiotów : język polski, historia i społeczeństwo w klasach IV, V, VI szkoły podstawowej : przeznaczony dla II etapu edukacyjnego szkoły podstawowej.** – [B. m : b. w., 1999]. – 30 s. ; 21 cm

13. **Siuda Tadeusz, Stebelski Marian, Zaczek Zaczęński Krzysztof M.: Elementy ratownictwa i obrony cywilnej w blokach tematycznych i ścieżkach edukacyjnych : program nauczania dla szkół podstawowych / Ministerstwo Edukacji Narodowej.** – Warszawa : „Elipsa”, 1999. – 23, [1] s. ; 24 cm

14. **Siuda Tadeusz, Stebelski Marian, Zaczek Zaczęński Krzysztof M.: Ścieżka edukacyjna „Obrona cywilna” : program nauczania dla szkół gimnazjalnych / Ministerstwo Edukacji Narodowej.** – Warszawa : „Elipsa”, 1999. – 27, [1] s. ; 24 cm

15. **Świat człowieka : program bloku humanistycznego dla gimnazjum : historia, język polski, kultura i tradycja, wychowanie obywatelskie, edukacja filozoficzna, edukacja czytelnicza i medialna / Krystyna Starczewska [i in.].** – Warszawa : Wydaw. Szkolne PWN, 1999. – 70, [2] s. ; 24 cm

16. **Twardowska Alicja, Pisarkiewicz Ilona: Muzyka : program nauczania : szkoła podstawowa / Alicja Twardowska, Ilona Pisarkiewicz.** – Warszawa : Wydaw. Szk. i Pedagog., 1999. – 40, [1] s. ; 23 cm. – (Reforma)

17. **Wachowiak Maria: Program nauczania muzyki w szkole podstawowej : [I etap kształcenia – klasy IV-VI] / Maria Wachowiak.** – Piła : „Gawa”, [1999]. – s. 22-25

Artykuły

18. **Bloki tematyczne** / Aleksandra Okrasa, Grażyna Ludwig // *Jęz. Pol. w Szk. kl. IV-VIII.* – 1995/1996, nr 1, s. 92-96

19. **Człowiek w oczach przyrody** / Izabela Płonka // *Ojczyzna – Polszczyzna.* – 1995, nr 3, s. 15-19

20. **Czy integracja fizyki z przedmiotami humanistycznymi jest możliwa?** / K. Rączkowska-Tomczak // *Fiz. w Szk.* – 1996, nr 5, s. 300-302

21. **DIALOG z przyrodą** / Grażyna Sidorowicz // *Eduk. i Dial.* – 1995, nr 10, s. 59-60

22. **Działalność poznawcza uczniów w środowisku przyrodniczym** / Ewa Czechowska // *Dyr. Szk.* – 1996, nr 2, s. 9-10

23. **Edukacja ekologiczna na lekcjach techniki w klasie czwartej** / Barbara Lis // *Wychow. Tech. Szk.* – 1996, nr 2, s. 106-107

24. **Edukacja europejska w szkole : autorski program** / Anna Wojciechowska // *Jęz. Pol. w Szk. kl. IV-VIII.* – 1998/1999, nr 2, s. 75-84

25. **Edukacyjny spacer zieloną ścieżką** / Beata Koźniewska // *Eduk. i Dial.* – 1997, nr 8, s. 63-66

26. **Ekologia na lekcjach fizyki w szkole podstawowej** / Stanisław Fundakowski, Henryk Krupa, Zofia Niewiarowska // *Aura.* – 1995, nr 11, dod. s. 1-3

27. **Ekologia na lekcjach polskiego** / Grażyna M. Dzierżanowska // *Eduk. i Dial.* – 1997, nr 5, s. 25-27

28. **Ekologia na lekcji geografii w szkole podstawowej** / Alicja Piegdoń // *Aura.* – 1996, nr 12, dod. s. 1-3

29. **Ekologiczna lekcja** / Dariusz Gawroński // *Wychow. Tech. Szk.* – 1996, nr 1, s. 20-21

30. **Humanistyczna edukacja matematyczna** / Marek Pisarski // *Eduk. i Dial.* – 1996, nr 2, s. 51-53

31. **Humanistyczne aspekty astronomii** / M. Kreiner // *Fiz. w Szk.* – 1996, nr 3, s. 170-173

32. **Humanistyczne aspekty edukacji ekologicznej** / Zenon Uryga // *Ojczyzna-Polszczyzna.* – 1995, nr 3, s. 1-5

33. **Krzewienie kultury ekologicznej na zajęciach z chemii w szkole podstawowej** / Grażyna Kazaniecka // *Chemia w Szk.* – 1993, nr 1, s. 31-37

34. **Kształtowanie świadomości ekologicznej młodzieży** / Sławomir Kobzda // *Dyr. Szk.* – 1996, nr 2, s. 14-15

35. **Kształtowanie świadomości ekologicznej na lekcjach historii. Cz. 1** / Izabela Lewandowska // *Aura.* – 1996, nr 3, dod. s. 1-5

36. **Kształtowanie świadomości ekologicznej na lekcjach historii. Cz. 2** / Izabela Lewandowska // *Aura.* – 1996, nr 4, dod. s. 3-5

37. **Lekcje geografii z wykorzystaniem zadań logicznych** / Katarzyna Wolska // *Geogr. w Szk.* – 1995, nr 2, s. 96-103

38. **Metody edukacji środowiskowej w szkole podstawowej** / Emanuela Wac // *Geogr. w Szk.* – 1995, nr 1, s. 45-48

39. **Moja ziemia na Ziemi – „mała ojczyzna” : warsztaty dla nauczycieli geografii** / Joanna Angiel // *Geogr. w Szk.* – 1996, nr 3, s. 143-146

40. **O jedności człowieka z przyrodą** / Dorota Furczyńska // *Ojczyzna-Polszczyzna.* – 1995, nr 3, s. 20-21

41. **O nauczaniu zintegrowanym słów kilka** / Maria Platek // *Jęz. Pol. w Szk. kl. IV-VIII.* – 1997/1998, nr 6, s. 106-114

42. **O rezygnacji z życia : (dlaczego młodzi ludzie popełniają samobójstwo i jak temu zapo-**

biec) / Czesława Piętka // *Drama*. – 1996, z. 19, s. 28-30

43. O wyższą jakość edukacji środowiskowej / Danuta Cichy // *Edukacja*. – 1996, nr 4, s. 54-60

44. Oś liczbowa / Helena Lewicka // *Drama*. – 1996, z. 17, s. 23-25

45. Po wodzie pływa, łabędź się nazywa / Marta Potaś // *Ojczyzna-Polszczyzna*, 1995, nr 3, s. 24-28

46. Poznawanie krajobrazu najbliższej okolicy nie tylko na lekcji geografii / Krystyna Kardas // *Geogr. w Szk.* – 1995, nr 5, s. 275-276

47. Program integracyjny języka polskiego, historii i plastyki w kl. IV. Cz. 1 / Mariola Kołodziejczyk // *Jęz. Pol. w Szk. kl. IV-VIII*. – 1996/1997, nr 2, s. 85-94

48. Program integracyjny języka polskiego, historii i plastyki w kl. IV. Cz. 2 / Mariola Kołodziejczyk // *Jęz. Pol. w Szk. kl. IV-VIII*. – 1996/1997, nr 3, s. 81-86

49. Program nauczania geografii w szkole podstawowej a problemy ochrony środowiska / Alicja Piegdoń // *Geogr. w Szk.* – 1995, nr 3, s. 162-164

50. Promocja zdrowia na lekcji języka polskiego / Małgorzata Juda // *Eduk. i Dial.* – 1998, nr 5, s. 63-65

51. Propozycja korelacji nauczania historii i języka polskiego w szkole ponadpodstawowej / Anna Radziwiłł, Alina Kowalczykowa // *Polonistyka*. – 1996, nr 7, s. 442-443

52. Propozycja korelacji nauczania historii i języka polskiego w szkole ponadpodstawowej / Anna Radziwiłł, Alina Kowalczykowa // *Wiad. Hist.* – 1996, nr 5, s. 287-289

53. Propozycja założeń programowych międzyprzedmiotowej edukacji środowiskowej / Mariola Z. Pulinowa // *Geogr. w Szk.* – 1994, nr 4, s. 225-230

54. Propozycje lekcji do autorskiego programu łączącego język polski, historię i plastykę w kl. IV / Mariola Kołodziejczyk // *Jęz. Pol. w Szk. kl. IV-VIII*. – 1996/1997, nr 4, s. 80-86

55. Przyczyny dramatycznej decyzji Adriana : (na podstawie fragmentu utworu „Bolesne dojrzenie Adriana Mola” Sue Townsenda) / Anna Maciejewska, Małgorzata Moczko / *Drama*. – 1997, z. 21, s. 11-12

56. Przykład integralnego cyklu jednostek miedzydziedzinowych edukacji techniczno-komunikacyjnej

w klasie IV / Zygmunt Gontarz // *Wychow. Tech. Szk.* – 1995, nr 5, s. 268-270

57. Przykłady lekcji do programu integracyjnego języka polskiego, historii i plastyki w kl. IV / Mariola Kołodziejczyk // *Jęz. Pol. w Szk. kl. IV-VIII*. – 1996/1997, nr 3, s. 85-91

58. „Przypilnować siebie” / Elżbieta Barach, Magdalena Kurzacz // *Ojczyzna-Polszczyzna*. – 1995, nr 3, s. 22-23

59. Rozwiązywanie zadań z wykorzystaniem wiadomości o procentach / Helena Lewicka // *Drama*. – 1997, z. 22, s. 31-32

60. Środowisko a edukacja / Ilona Józwiak // *Eduk. i Dial.* – 1998, nr 7, s. 54-58

61. Twierdzenie Pitagorasa / Helena Lewicka // *Drama*. – 1997, z. 24, s. 27-31

62. W kręgu króla Henryka Walezego : scenariusz lekcji integrujących treści programowe języka polskiego, historii, plastyki i edukacji regionalnej / Halina Nocoń // *Jęz. Pol. w Szk. kl. IV-VIII*. – 1997/1998, nr 3, s. 72-74

63. W poszukiwaniu sposobów integracji wiedzy przyrodniczej ucznia / Zofia Niewiarowska // *Fiz. w Szk.* – 1995, nr 4, s. 224-225

64. W świecie zmysłów / Krzysztof Śmietana // *Jęz. Pol. w Szk. kl. IV-VIII*. – 1996, nr 5, s. 126-128

65. Wartości kształcące warsztatów geograficznych / Maria Pulinowa // *Geogr. w Szk.* – 1996, nr 3, s. 139-142

66. Wykorzystanie szarad do integracji wiedzy przyrodniczej / Elżbieta Gawron // *Fiz. w Szk.* – 1995, nr 4, s. 231-233

67. Zadania obliczeniowe z treścią ekologiczną / Czesław Puchała, Józef Markowski // *Chem. w Szk.* – 1996, nr 2, s. 110-112

68. Zakres i dobór celów w szkolnym kształceniu ekologicznym / Emanuela Wac / *Aura*. – 1997, nr 10, dod. s. 1-3

69. Założenia interdyscyplinarnego programu edukacji ekologicznej w całym procesie kształcenia / Alina Kalinowska // *Jęz. Pol. w Szk. kl. IV-VIII*. – 1995/1996, nr 6, s. 1-6

70. „Zielono” na polskim / Wiesława Żuchowska // *Ojczyzna-Polszczyzna*. – 1995, nr 3, s. 5-14

Anna Dalibóg pracuje w Filii Wojewódzkiej Biblioteki Pedagogicznej w Opolu – w Strzelcach Opolskich

Nowa publikacja
Wydawnictwa Wojewódzkiego Ośrodka Metodycznego w Częstochowie
WYCHOWANIE DLA CZŁOWIECZENSTWA

Autorstwa Marii Czai i Marii Zmigrodzkiej – 150 opracowań lekcji wychowawczych dla szkół ponadpodstawowych, drugie wydanie rozszerzone – w trzech tomach.

Książka zawiera ułożone w ośmiu rozdziałach materiały pomocnicze dla nauczycieli, wzbogacone wyborem tekstów literackich i publicystycznych, zestawem sentencji aforyzmów i wierszy; posiada obszerną bibliografię książek i filmów. Przedstawia tematy uwzględniające aktualne potrzeby młodzieży, szkoły i społeczeństwa.

Zamówienia: Wydawnictwo Wojewódzkiego Ośrodka Metodycznego, al. Jana Pawła II 126/130, 42-200 Częstochowa, tel./fax 034 361 08 21

Współpraca bibliotek szkolnych i pedagogicznych w systemie edukacji

REFORMA EDUKACJI

W dniu 17 listopada 1999 r. odbyła się w gmachu Ministerstwa Edukacji Narodowej w Warszawie ogólnopolska konferencja pt. „Rola współpracy bibliotek pedagogicznych i szkolnych na rzecz nauczycieli i uczniów w nowoczesnym systemie edukacji”. Podobne spotkanie miało miejsce rok wcześniej, można więc z zadowoleniem stwierdzić, że resort współpracuje z bibliotekarzami we wdrażaniu reformy oświaty, korzystając z ich doświadczeń zawodowych.

W pierwszej części konferencji o stanie prawnym, możliwościach doskonalenia nauczycieli, o standardzie wyposażenia bibliotek oraz ich roli kulturowej i wychowawczej mówili m.in. podsekretarz stanu Wojciech Książek, Andrzej Pery (dyrektor Departamentu Doskonalenia Nauczycieli MEN), Edward Janiszewski (dyrektor Departamentu Kształcenia i Wychowania) oraz Barbara Tomkiewicz (prezes Towarzystwa Nauczycieli Bibliotekarzy Szkół Polskich).

Występujący podkreślali m.in. możliwości i wymagania, jakie stawia przed bibliotekarzami nowa ścieżka przedmiotowa *Edukacja czytelnicza i medialna*, zwrócono także uwagę na konieczność opracowania różnych jej form, odpowiednio do typów

szkół, oraz uzupełnienie programu o podręcznik i przewodnik metodyczny (pomoc metodyczną zaoferowało TNBSP). Wspomniano także o roli biblioteki (każdej, wiejskiej i miejskiej) jako nowoczesnego i dobrze wyposażonego centrum informacji, o jej zadaniach w doskonaleniu nauczycieli.

Przedstawiciele MEN wyjaśnili system finansowania edukacji, jaki będzie obowiązywał od roku 2000, oraz poszczególne zapisy projektu Karty Nauczyciela. Zwrócono również uwagę na konieczność opracowania standardu zatrudnienia nauczycieli bibliotekarzy, czyli kryterium (wielkości placówki, liczby uczniów itp.), które decydować będzie o liczbie osób pracujących w bibliotekach szkolnych.

Po południu odbywały się zajęcia warsztatowe, podczas których uczestnicy podzieleni na cztery grupy (przedstawiciele bibliotek pedagogicznych, publicznych i szkolnych oraz kuratoriów oświaty) debatowali nad konkretną, praktyczną formułą roli bibliotek w realizacji reformy edukacji.

MAŁGORZATA KISIŁOWSKA

Jaka biblioteka powiatowa?

Jedlnia Letnisko '99 – konferencja bibliotekarzy

„Z dniem 1 stycznia 1999 r. Polska powiatowa stała się faktem”. To cytat z referatu dr Katarzyny Wolf zatytułowanego „Preferencje czytelnicze Polski powiatowej” wygłoszonego na konferencji zorganizowanej pod hasłem „Biblioteka powiatowa '99 – pierwsze doświadczenia i wnioski” we wrześniu 1999 r.

Celem konferencji było zebranie i uporządkowanie wiedzy i dziewięciomiesięcznych doświadczeń w tworzeniu bibliotek powiatowych w Polsce po reformie administracyjnej. Odpowiednio ułożony program trzydniowych obrad pozwolił na zrealizowanie zamierzenia.

Punktem wyjścia do rozważań szczegółowych były referaty prof. Jadwigi Kołodziejkiej – „Biblio-

teki na przełomie wieków”, Jana Wołosza – „Biblioteka publiczna w świetle standardów zagranicznych” oraz dra Stanisława Czajki – „Ustawa a realia powiatowego bibliotekarstwa publicznego”.

Autorzy wystąpień skoncentrowali się na wskazaniu znaczenia i roli bibliotek w rozwoju ludzkości oraz w zapobieganiu analfabetyzmowi i umożliwieniu szerokim rzeszom społeczeństwa dostępu do zdobyczy kultury, nauki, techniki i cywilizacji. Przedstawili stan i sytuację polskiego bibliotekarstwa w odniesieniu do bibliotek zagranicznych. Z porównania standardów zagranicznych z polskimi (których właściwie brak wynika, że nasze biblioteki czeka przyspieszone tempo zmian i wyężona praca, które muszą być poparte nakładami finan-

sowymi, aby zbliżyć się do poziomu europejskiego przed integracją z Unią. Do wymogów unijnych należy też przystosować przepisy prawne, również te regulujące funkcjonowanie bibliotek – w tym powiatowych. To zagadnienie zostało omówione w kontekście przepisów dotyczących działalności samorządów, które są obecnie organizatorami bibliotek. W środowisku bibliotekarzy zdania na temat prawa bibliotecznego są podzielone. Nie brak głosów mówiących o tym, że ustawa kompetencyjna wprowadzająca zmiany do ustawy o bibliotekach i określająca sposób powoływania oraz funkcjonowania bibliotek powiatowych jest zbyt liberalna, mało konkretna, pozostawiająca organizatorowi za dużą dowolność w podejmowaniu decyzji dotyczących tychże bibliotek.

Jakkolwiek zarzuty te można uznać za słuszne, biorąc pod uwagę choćby fakt, że ustawodawca nie określił terminu w jakim samorzady powiatowe zobowiązane są zorganizować biblioteki, powstaje pytanie, jak dalece można ingerować w działalność samorządów uzależniając ich poczynania od obligatoryjnych przepisów, aby nie zaprzeczyć idei samorządności, która ponoć przyświecała reformie administracyjnej państwa.

W porównaniu do doskonale przygotowanych wystąpień, o których była mowa wyżej, słabo wypadł referat Jana Burakowskiego „Od powiatu do powiatu. Tradycja a zadania na dziś powiatowej biblioteki publicznej”. Nie wniósł do merytorycznej warstwy konferencji nowych treści. Jego autor chyba zapomniał, że obecne biblioteki powiatowe nie mogą w żadnym razie być repliką bibliotek powiatowych sprzed ćwierć wieku.

Dużo uwagi w czasie obrad poświęcono komputeryzacji powiatowych bibliotek publicznych oraz ich roli w komputeryzacji bibliotek gminnych. Krystyna Brodowska z Sieradza omówiła stopień zaawansowania tego procesu w poszczególnych bibliotekach na podstawie przeprowadzonej ankiety. Natomiast dr Jerzy Maj poza przedstawieniem korzyści płynących z automatyzacji procesów bibliecznych dla poszczególnych placówek, mocno zaakcentował potrzebę ujednolicenia działań w tym zakresie we wszystkich komputeryzujących się bibliotekach i uznania ich za wspólny proces przebiegający według ustalonych standardów, wynikający z „trak-

PROGRAM

I dzień – 20 września

- **Biblioteki na przełomie wieków**
prof. Jadwiga Kołodziejska – Biblioteka Narodowa
- **Biblioteka publiczna w świetle standardów zagranicznych**
mgr Jan Wołosz – Biblioteka Narodowa
- **Ustawa a realia powiatowego bibliotekarstwa publicznego**
dr Stanisław Czajka – Biblioteka Narodowa
- **Od powiatu do powiatu.**
Tradycja a zadania na dziś powiatowej biblioteki publicznej
mgr Jan Burakowski – Miejska Biblioteka Publiczna, Sierpc
- **Komunikaty:**
  - **Biblioteki powiatowe w świetle monitoringu SBP**
mgr Anna Majcher – Zarząd Główny SBP
  - **Wydawnictwa SBP**
mgr Janusz Nowicki – Zarząd Główny SBP

II dzień – 21 września

- **Zadania samorządu powiatowego, jako organizatora działalności bibliotecznej**
mgr Andrzej Tyws – Miejska Biblioteka Publiczna, Wałbrzych
- **O czytelnictwie Polski powiatowej**
dr Katarzyna Wolff – Biblioteka Narodowa
- **Komputeryzacja powiatowych bibliotek publicznych – rzeczywistość i potrzeby**

mgr Krystyna Brodowska – Powiatowa Biblioteka Publiczna, Sieradz

- **Komputeryzacja powiatowych bibliotek publicznych – rzeczywistość i potrzeby**
dr Jerzy Maj – Biblioteka Narodowa
- **Współpraca bibliotek publicznych w opracowaniu bibliografii regionalnych**
mgr Eżbieta Stefańczyk – Biblioteka Narodowa
mgr Barbara Nowak – Wojewódzka Biblioteka Publiczna, Poznań
- **Prezentacja Komputerowego Systemu Zarządzania Biblioteką PROLIB**
Elżbieta Woźniak – MAX ELEKTRONIK S.A., Katowice

III dzień – 22 września

- **Komunikaty:**
  - **Samorząd a biblioteka – doświadczenia Zamocia (mgr Halina Biniek) i Jeleniej Góry (mgr Mirosława Joško)**
  - **Optymistyczny początek i co dalej. Teraźniejszość i przyszłość Powiatowej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Opocznie**
mgr Barbara Świątek-Onisk – Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna, Opoczno
  - **Po co biblioteka gminnej potrzebna jest biblioteka powiatowa?**
mgr Ewa Korulczyk – Gminna Biblioteka Publiczna, Garbów, woj. lubelskie
  - **Funkcje biblioteki powiatowej z punktu widzenia wójta**
Zdzisław Niedbala – Urząd Gminy Garbów, woj. lubelskie
- **Dyskusja. Wnioski. Zakonczenie konferencji.**

towania bibliotekarstwa publicznego jako sieci zintegrowanych funkcjonalnie, wzajemnie wspomagających się placówek”.

Ze stanem faktycznym dotyczącym liczby formalnie powołanych bibliotek powiatowych w kraju zapoznała słuchaczy Anna Majcher, wicedyrektor biura SBP, przedstawiając aktualne dane opracowane na podstawie monitoringu przeprowadzonego przez ZG SBP w czerwcu 1999 r. Niestety wyniki badań nie były optymistyczne. Na 360 utworzonych w Polsce powiatów tylko w 25 funkcjonowały biblioteki powiatowe.

Istotną częścią obrad były komunikaty wygłoszone przez bibliotekarzy pracujących w powołanych już bibliotekach powiatowych, którzy podzielili się doświadczeniami z pracy w nowych warunkach, z realizacji nowych zadań. Autorami komunikatów byli: Halina Biniek (Zamość), Mirosława Jośko (Jelenia Góra), Władysław Michnał (Szczecin), Bożena Świątek-Onisk (Opoczno). Przedstawili sposób w jaki przygotowali kierowane przez siebie biblioteki do pełnienia nowych zadań, pokazali bilans zysków i strat tych instytucji po zmianach organizacyjnych.

Cenny okazał się udział w konferencji Ewy Korulczyk — kierownika Gminnej Biblioteki Publicznej w Garbowie, woj. lubelskie oraz Zdzisława Niedbały — wójta tejże gminy. Potwierdzili, z pozycji pełnionych przez siebie funkcji, potrzebę istnienia bibliotek publicznych szczebla powiatowego. Wskazali na rodzaj pomocy, jaką powinny one świadczyć na rzecz bibliotek niższego szczebla.

Uczestnicy konferencji jak i goście wysoko ocenili jej wartość merytoryczną i stronę organizacyjną. Ośrodek Szkolenia Ekologicznego Lasów Państwowych w Jedlni Letnisko koło Radomia, do którego na zaproszenie organizatorów (tzn. Zarządu Głównego Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Radomiu) przybyło około osiemdziesięciu bibliotekarzy z bibliotek publicznych wszystkich szczebli spełnił oczekiwania. Stworzył doskonałe warunki do pracy i wypoczynku.

Gośćmi byli przedstawiciele Ministerstwa Kultury i Sztuki — Krystyna Kuźmińska i Lucjan Biliński, przewodniczący Krajowej Rady Bibliotecznej, dyrektor Biblioteki Narodowej — Michał Jagiełło. Przez trzy dni obradom przysłuchiwali się przedstawiciele lokalnych władz samorządowych. Obecny był wiceprezydent Radomia Janusz Zych, wicestarosta powiatu radomskiego Stanisław Kuśmierski, przedstawiciele Delegatury Wojewódzkiego Urzędu Mazowieckiego i Sejmiku Samorządowego Mazowsze.

Czy konferencja była potrzebna? Bez wątplenia tak. Biblioteki powiatowe to nowe ognio w krajowej sieci bibliotecznej i — jak wszystko nowe — budzą obawy, wątpliwości, rozterki, nawet sprzeciw. Mają też swoich gorących zwolenników i entuzjastów. Dopiero z rozsądnego, trzeźwego wyważenia tych dwóch racji dokonanego podczas rozmów i dyskusji w gronie fachowców bibliotekarzy, może powstać nowa, pozytywna jakość. A okazję do tego dają właśnie spotkania konferencyjne. Do zobaczenia za rok.

ANNA SKUBISZ

Nowy gmach Książnicy Pomorskiej w Szczecinie już otwarty

Na ten dzień czekali nie tylko bibliotekarze, ale przede wszystkim czytelnicy szczecińscy. I oto 18 września 1999 r. odbyło się uroczyste otwarcie nowego gmachu z udziałem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Aleksandra Kwaśniewskiego i wielu znakomitych gości z kraju i zagranicy. Prezydent był mile zaskoczony pięknem i nowoczesnością nowego obiektu. Na prośbę Dyrektora Książnicy Stanisława Krzywickiego zapewnił, że będzie wspierał dalszy rozwój tej ważnej dla regionu i całego kraju instytucji nauki i kultury. Prezydent RP znalazł się na pierwszym miejscu wśród 14 darczyńców, których Książnica Pomorska uhonorowała specjalnymi tabliczkami-cegiełkami na murze przy głównym wejściu do Biblioteki.

W podniosłej uroczystości inauguracyjnej uczestniczyli przedstawiciele najwyższych władz wojewódzkich i miejskich, instytucji nauki i kultury, a przede wszystkim bibliotekarze, bo przecież my byliśmy tym razem gospodarzami.

Po tradycyjnym przecięciu biało-czerwonej wstęgi przez Aleksandra Kwaśniewskiego i Stanisława

Krzywickiego oraz poświęceniu Biblioteki przez ks. biskupa Mariana Kruszyłowicza, Prezydent udekorował następujących pracowników Biblioteki: Stanisława Krzywickiego — Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski, Władysława Michnała — Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Krystynę Leśniak, Hannę Niedbał i Aleksandrę Solarską — Złotym Krzyżem Zasługi.

Na inaugurację Książnica przygotowała wielką wystawę rzeźb Xawerego Dunikowskiego, która została sprowadzona z Muzeum imienia w Królikami (Oddział Muzeum Narodowego w Warszawie) i uzupełniona eksponatami z własnych zbiorów Biblioteki. Ponadto goście mogli zwiedzić także ekspozycję najcenniejszych zbiorów Książnicy Pomorskiej. W poznawaniu nowego gmachu pomocny był specjalnie wydany na tę okazję kolorowy folder. Dyrektor Stanisław Krzywicki objaśniał, że został zakończony dopiero pierwszy etap rozbudowy Książnicy. Teraz istnieje konieczność szybkiej modernizacji starego budynku. Uroczystość uświetnił także koncert w wykonaniu zespołu muzycznego „Camerata Nova”.

Widok ogólnej Biblioteki z narożnika ulic Podgórznej i Rybackiej

Wystawa rzeźb Xawerego Dunikowskiego w holu wystawowym

Na tle rzeźby Xawerego Dunikowskiego stoją (od prawej): prezydent RP Aleksander Kwaśniewski, dyr. Książnicy Stanisław Krzywicki, marszałek Zbigniew Zychowicz, poseł Jacek Piechota

Fotografie Jan Surudo

Wróćmy jednak do samego budynku, bo przecież to dla Czytelników jest najważniejsze. Otóż budowę rozpoczęto w 1997 r. i trwała ona zaledwie dwa lata i trzy miesiące. Była prowadzona w bardzo trudnym terenie, na Starym Mieście, w otoczeniu innych budynków. Inwestycja była finansowana z budżetu centralnego. Autorem całego zamierzenia i programu użytkowego jest Stanisław Krzywicki, głównym projektantem – dr hab. inż. arch. Zbigniew Paszkowski (Autorska Pracownia Architektury „Urbicon” w Szczecinie), a generalnym wykonawcą – Nadodrzańskie Przedsiębiorstwo Budownictwa Ogólnego S.A. w Szczecinie. W pracach uczestniczyło także kilkanaście firm podwykonawczych.

W tak krótkim czasie zbudowano 8-kondygnacyjny obiekt scalony ze starym budynkiem, tak że tworzą jedną bryłę architektoniczną. Jego powierzchnia wynosi 10 tys. m² i kubatura 40 tys. m³. Oto jak są rozmieszczone agendy na poszczególnych kondygnacjach. Pierwsza kondygnacja (podziemna) przeznaczona jest na urządzenia techniczne. Na parterze umieszczone są: wypożyczalnia główna, oddział dla dzieci i młodzieży oraz wypożyczalnia międzybiblioteczna. Na pierwszym piętrze rozlokowano: dział informacji naukowej, katalogi centralne, dział nowoczesnych technik bibliotecznych, hol wystawowy i bar kawowy. Na drugim piętrze są: czytelnia naukowa, czytelnia profesorska i czytelnia wirtualna. Trzy kolejne kondygnacje przeznaczono na magazyny książek, przy czym część jest wyposażona w regały zwarte magazynowania. Na trzecim piętrze umieszczono także dział gromadze-

nia i opracowania zbiorów. Na szóstym piętrze są dwie sale lektoryjne, sala konferencyjna, pracownia komputerowa, pokój nauczycielski, sekcje techniczne i wejście na taras. Całe wyposażenie jest nowe. Obiekt jest zrealizowany w technologii tzw. budynku inteligentnego, wyposażonego w kilkanaście elektronicznych systemów zabezpieczających. Są to: 1) System automatycznej regulacji i kontroli dla klimatyzacji mechanicznej (składa się z podsystemów centralnego ogrzewania, nawilżania, chłodzenia i odświeżania); 2) System nadzoru telewizji przemysłowej; 3) Zintegrowany system bezpieczeństwa obejmujący podsystemy kontroli i sterowania dostępu oraz sygnalizacji włamania i napadu; 4) System sygnalizacji i gaszenia pożaru (wodą i gazem); 5) System zabezpieczenia przed wynoszeniem zbiorów bez rejestracji. Budynek jest przystosowany do obsługi osób niepełnosprawnych (windy, toalety). Zainstalowano także nowoczesną centralę telefoniczną z nowym numerem (091) 4819-100, fax (091) 4819-115.

Otwarcie nowego gmachu bibliotecznego znalazło szerokie odbicie w regionalnych mediach i wzbudziło duże zainteresowanie szczecinian. Nowy obiekt umożliwia magazynowanie i odpowiednie przechowywanie cennych zbiorów naukowych oraz lepszą obsługę coraz liczniejszych rzesz czytelników.

Na koniec warto przytoczyć wiele ujmujące słowa wpisane do kroniki w kolejności przez Prezydenta RP, Macieja Klimczaka (dyr. Dep. Edukacji i Animacji Kulturalnej w MKiS) oraz prof. dra hab. Jana Malickiego (dyr. Biblioteki Śląskiej).

„Z najgłębszym szacunkiem oraz podziękowaniami dla Książnicy Pomorskiej, jej wkładu w polską kulturę i naukę i życzeniami dalszego rozwoju dla pożytku Szczecina, regionu i Polski”.

Aleksander Kwaśniewski

„Nowy gmach Książnicy Pomorskiej im. Stanisława Staszica jest świadectwem, iż warto jest utrwać i pomnażać dziedzictwo kulturowe w jego wymiarze regionalnym i ogólnonarodowym. Życzę, by energia pomysłodawców i wykonawców tego wspaniałego przedsięwzięcia trafiła na podatny grunt i przyniosła Polsce nieocenione korzyści – w dziedzinie rozwoju intelektualnego i duchowego”.

Maciej Klimczak

„Z wielką radością i satysfakcją uczestniczę w wielkim święcie polskich bibliotek. Niech ten wspaniały budynek i przebogate zbiory służą tym, dla których kultura narodowa jest wartością najwyższą. Gratuluję Dyrekcji i wszystkim Pracownikom wielkiego sukcesu. Z głębokim szacunkiem dla dokonani”.

Jan Malicki

WŁADYSŁAW MICHAL

Dział Instrukcyjno-Metodyczny
Książnicy Pomorskiej im. St. Staszica
w Szczecinie

KOMUNIKATY

Zmiany zasad gospodarki finansowej instytucji kultury od 1 stycznia 2000 r.

Formami organizacyjnymi działalności kulturalnej określonymi w ustawie z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U. z 1997 r. Nr 110, poz. 721, Nr 141, poz. 943 i z 1998 r. Nr 106, poz. 668) są w szczególności: teatry, opery, operetki, filharmonie, orkiestry, muzea, biblioteki, domy kultury, galerie sztuki oraz ośrodki badań i dokumentacji w różnych dziedzinach kultury.

Z punktu widzenia zasad gospodarki finansowej instytucje kultury dzieliłymi dotychczas na:

- tzw. **instytucje artystyczne** (teatry, opery, operetki, filharmonie, estrady) prowadzące gospodarkę finansową określoną w ustawie o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (art. 27-29),
- tzw. **instytucje upowszechniania kultury** (muzea, biblioteki, domy kultury itd.) działające według zasad ustalonych w prawie budżetowym dla zakładów budżetowych.

A. Instytucje artystyczne (teatry, opery, operetki, filharmonie) są instytucjami kultury, prowadzącymi gospodarkę finansową według zasad określonych w ustawie o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej. Zgodnie z tymi zasadami:

- gospodarują samodzielnie przydzieloną i nabytą częścią mienia oraz prowadzą samodzielną gospodarkę w ramach posiadanych środków,
- pokrywają koszty bieżącej działalności i zobowiązania z uzyskiwanych przychodów,
- ich przychodami są wpływy uzyskiwane z prowadzonej działalności, dotacje budżetowe, środki otrzymywane od osób fizycznych i prawnych oraz z innych źródeł,
- podstawą gospodarki finansowej jest plan działalności instytucji, samodzielnie sporządzony przez instytucję z uwzględnieniem wysokości rocznej dotacji przyznanej na działalność przez organizatora.

Tak ustawowo określone zasady gospodarki finansowej przesadzają o zakresie i możliwościach działania tych jednostek. Przede wszystkim instytucje artystyczne nie są zaliczane do **tzw. sfery budżetowej** i nie obowiązują w nich w zasadzie (poza otrzymywaniem i rozliczaniem dotacji) **reguły prawa budżetowego** (finansów publicznych). Niestety nie otrzymują one także **dotatkowych środków na podwyżki płac tej sfery**. Podwyżek płac dokonywać mogą jednak w ramach środków uzyskanych z prowadzonej działalności i otrzymanych z innych źródeł, w tym z dotacji budżetowych. Wysokość rocznej dotacji z budżetu ustala organizator instytucji.

Powyższe oznacza, że działalność, sposób i wielkość dokonywanych wydatków, w tym poziom płac zależy w znacznej mierze od kroków podejmowanych przez same instytucje, aktywności i zaangażowania dyrekcji i załóg. Ważnym, a nawet koniecznym czynnikiem jest oczywiście zainteresowanie organizatora poparte wsparciem finansowym. Poprawa finansowej kondycji instytucji kultury przez wzrost dotacji organizatora, spowoduje ich rozwój, a także wzrost wynagrodzeń pracujących tam osób.

Podejmowane dotychczas przez MKiS próby zmierzające do systemowego ujednoczenia zasad gospodarki finansowej wszystkich instytucji kultury, zarówno tych zaliczanych do sfery budżetowej kultury – placówek upowszechniania kultury, jak i będących dotychczas poza tą sferą – instytucji artystycznych, nie doprowadzały do uzgodnienia stanowisk. W instytucjach artystycznych obawiano się wprowadzenia do zasad

gospodarki finansowej limitów wynagrodzeń i etatyzacji oraz ograniczenia – daleko posuniętej w porównaniu z innymi dziedzinami – swobody i niezależności działania w sferze finansowej, ale i zarazem merytorycznej. Ograniczenia dotyczyłyby np. samodzielności zawierania zakładowych układów zbiorowych pracy. Układ taki może zawrzeć dyrektor instytucji artystycznej z zakładową organizacją związkową. Dla sfery budżetowej kultury układ zbiorowy pracy zawiera Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego z centralami związków zawodowych działającymi w tej sferze.

B. Instytucje upowszechniania kultury (muzea, biblioteki, domy kultury, itd.) prowadziły dotychczas gospodarkę finansową na zasadach ustalonych w prawie budżetowym dla zakładów budżetowych. Oznacza to, iż elementem przychodów tych instytucji może być dotacja budżetowa, ale część kosztów muszą pokryć dochodami własnymi. Dotacja stanowi jednak przeciętnie ok. 70-90% dochodów instytucji upowszechniania kultury. Jak widać faktyczne różnice z zasadami gospodarki finansowej instytucji artystycznych są niewielkie.

Do instytucji upowszechniania kultury miały jednak zastosowanie przepisy ustawy o kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej. Zgodnie z tą ustawą corocznie ustalany jest w ustawie budżetowej limit wynagrodzeń oraz kalkulacyjna liczba etatów. Podwyżki natomiast ustala się w trybie negocjacji w ramach Komisji Trójstronnej.

W świetle nowych przepisów znolizowanego Kodeksu pracy pojawiła się także możliwość określenia zasad wynagradzania pracowników tych instytucji w ponadzakładowym układzie zbiorowym pracy. Taki układ został zawarty przez Ministra Kultury i Sztuki w 1997 r. jako jeden z pierwszych w sferze budżetowej.

Projekt nowelizacji ustawy z 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej, zawarty w art. 33 projektu ustawy o zmianie niektórych ustaw związanych z funkcjonowaniem administracji publicznej, przewiduje od 1 stycznia 2000 roku zmiany w zasadach gospodarki finansowej instytucji kultury. Wszystkie instytucje kultury będą działały w oparciu o zasady gospodarki finansowej określone w ustawie w art. 27-29. Zniknie forma przewidziana dotychczas w art. 32 ustawy – *prowadzenie gospodarki finansowej na zasadach określonych dla zakładu budżetowego*, która w świetle regulacji ustawy o finansach publicznych budzi wiele kontrowersji i wątpliwości. Chodzi głównie o ograniczenie wysokości dotacji dla zakładów budżetowych przewidziane w art. 19 ust. 1 pkt 10. Jak się okazało forma zakładu budżetowego nie gwarantowała instytucjom kultury sfery budżetowej odmiennych zasad, które uwzględniłyby specyfikę ich działania – np. odpowiednią wysokość dotacji z budżetu. Oznacza to, że tzw. placówki upowszechniania kultury (muzea, biblioteki, domy kultury) tracą dotychczasowy, najistotniejszy chyba przywilej z tym związany, tzw. podwyżki płac tej sfery. Sprawa dotyczy jednak tylko 32 instytucji kultury (28 podległych Ministrowi Kultury i Sztuki oraz 4 innym ministrom), gdyż instytucje samorządowe nie otrzymują już podwyżek w tym trybie. Podwyżki dla instytucji kultury podległych ministrom będą rozwiązane w inny sposób np. w momencie planowania wydatków budżetowych, analogicznie jak odbywa się to od lat w stosunku do tzw. instytucji artystycznych (teatrów, oper, filharmonii).

Skreślenie w art. 32 ust. 1 nowelizowanej ustawy wyrazów „prowadzą gospodarkę finansową na zasadach określonych dla zakładów budżetowych” i ust. 4 i 5, to właśnie istota nowego rozwiązania polegającego na rozciągnięciu zasad gospodarki finansowej instytucji artystycznych na wszystkie instytucje, także upowszechniania kultury. W toczonej od lat dyskusji na te tematy instytucje upowszechniania kultury opowiadały się za systemem obowiązującym w instytucjach artystycznych, a te ostatnie, zwłaszcza przy okazji podwyżek w państwowej sferze budżetowej i tylko w tym zakresie, za zasadami obowiązującymi w upowszechnianiu kultury. Wydaje się, że reforma samorządowa i przepisy o finansach publicznych przesądzą o wyborze właśnie proponowanego w projekcie rozwiązania – stosowania we wszystkich instytucjach kultury zasad gospodarki finansowej dotychczas przypisanych instytucjom artystycznym.

Projektowane zmiany nie powinny w zasadzie przynieść istotnych skutków finansowych dla budżetu państwa i samorządów. Ich przedmiot, ważny dla wewnętrznego funkcjonowania poszczególnych jednostek kultury i sztuki, w wydatkach budżetu państwa i samorządów może wywołać niestety tylko przesunięcia między podziałami klasyfikacji budżetowej, ale bez wzrostu środków na ten cel.

JUŻ DO NABYCIA!!!

Pozycja niezbędna dla każdej biblioteki

„EWIDENCJA MATERIAŁÓW BIBLIOTECZNYCH. Prawne regulacje”

(oprac. L. Biliński)

Broszura zawiera omówienie dotychczasowych regulacji prawnych w tym zakresie i nowe rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Cena 5 zł

Zamówienia prosimy kierować na adres Wydawnictwa SBP

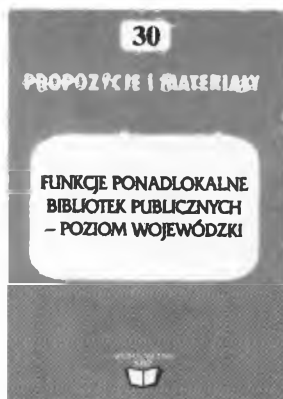
Książki, które pomogą w pracy, które warto przeczytać!

Biblioteki publiczne przed wejściem Polski do Unii Europejskiej. Materiały z ogólnopolskiej konferencji. Chorzów 26-28 kwietnia 1999 r. Warszawa: Centrum Ustawicznego Kształcenia Bibliotekarzy, 1999 – 168 s. Edukacja Permanentna 3.

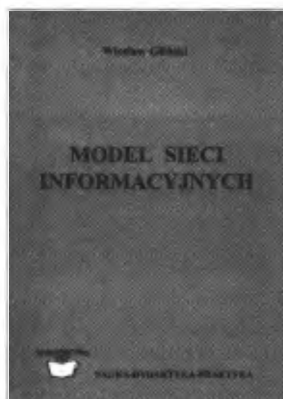
Trzeci tom serii „Edukacja Permanentna” obejmuje materiały pokonferencyjne (referaty, komunikaty) nt. sytuacji bibliotek publicznych przed wejściem Polski do Unii Europejskiej. Poruszane są problemy ogólnospołeczne jak: geneza, historia, struktura i kompetencje Unii Europejskiej, rozwój gospodarczo-społeczny i kulturalny Polski na tle sytuacji współczesnego świata oraz bibliotekarskie: ustawodawstwo biblioteczne, rola bibliotek w społeczeństwie informacyjnym, międzynarodowe programy biblioteczne, modele biblioteki publicznej (w tym również powiatowej), tendencje i standardy zbiorów bibliotecznych, kształcenie ustawiczne. W kontekście tych rozważań pokazane są praktyczne przykłady europejskiej współpracy trzech publicznych bibliotek polskich (Jelenia Góra, Olsztyn, Wałbrzych), świadczące o dużym potencjale merytorycznym tych placówek bibliotecznych, zaangażowaniu i wzajemnej inicjatywie. To są dobre rokowania dla perspektyw europejskiej współpracy polskiego bibliotekarstwa. Jest to książka interesująca, godna polecenia bibliotekarzom.

Funkcje ponadlokalne bibliotek publicznych – poziom wojewódzki. Materiały z ogólnopolskiej konferencji nt. „Wojewódzka biblioteka publiczna w zreformowanym systemie administracyjnym – zarządzanie, funkcje, standardy”. Rzeszów, 17-18 maja 1999 r. Red. Jan Wołosz. Warszawa: Wydawn. SBP, 1999 – 140 s.; il. Propozycje i Materiały; 30.

Jest to wartościowy zbiór referatów i propozycji nt. stanu bibliotek publicznych w Polsce w okresie reformy i nowego podziału administracyjnego kraju. Wprowadzane są zmiany organizacyjne i prawne, w sferze zarządzania i działalności merytorycznej, o konsekwencjach dla obecnej i przyszłej działalności bibliotek. Autorzy referatów zamieszczonych w niniejszej publikacji starali się określić relacje między uwarunkowaniami prawno-społecznymi kraju a sytuacją biblioteki wojewódzkiej – zagrożeniami i nadziejami, a także wypracować rozwiązania sprzyjające umocnieniu polskiego systemu bibliotecznego. Jest to kolejna pozycja książkowa poszukująca nowych rozwiązań programowych, organizacyjnych i prawnych w procesie unowocześniania bibliotekarstwa polskiego.

Wiesław Gliński: Model sieci informacyjnych. Warszawa: Wydawn. SBP, 1999 – 140 s.; il. Nauka – Dydaktyka – Praktyka; 34.

Tę interesującą z głębokim przesłaniem humanistycznym publikację można z powodzeniem rekomendować bibliotekarzom, korzystającym już z komputera i sieci informacyjnych. U schyłku XX w. brak dostępu do sieci informacyjnych i nieumiejętność poruszania się w nich ograniczają znacznie możliwości zawodowe bibliotekarzy, których praca polega na wyszukiwaniu informacji i szybkim dostarczaniu odbiorcom. Podstawowym celem tej pracy jest ułatwienie dostępu do komputera, traktowanego jako sieć. W niniejszej pracy autor wprowadza czytelnika do problematyki sieci informacyjnych, następnie omawia jej organizację (środowisko, składniki sieci, metody łączenia, architekturę itp.), podając przykłady sieci publicznych, sieci Internetu (usług informacyjnych w ramach tej sieci oraz inteligentnych systemów) oraz prezentuje model samouczącego się mechanizmu do wspomagania procesów nawigowania i wyszukiwania informacji w sieci.

JADWIGA CHRUŚCIŃSKA

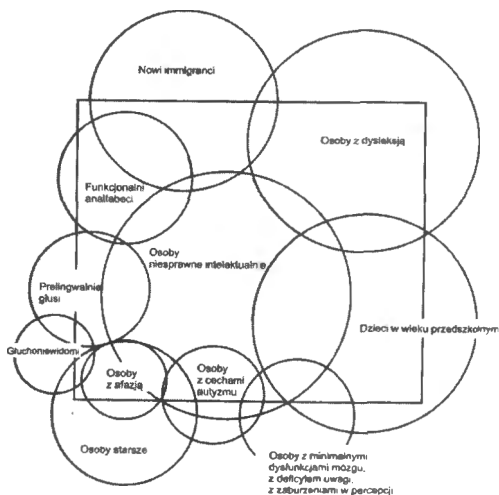
„U lekarza” — kolejnym tytułem książki z serii „Łatwych w Czytaniu”

FRANCISZEK CZAJKOWSKI

Na całym świecie ukazują się książki, które zadowolą niejednego wybrednego czytelnika, ale nie każdego. Są ludzie, dla których literatura w standardowym wydaniu jest niedostępna bądź niezrozumiała.

W opublikowanym przed dwoma laty wydawnictwie IFLA, zawierającym światowe standardy (wskaźniki) obowiązujące przy publikowaniu materiałów „łatwych w czytaniu”¹ znajduje się schemat graficzny, adresowany do ich aktualnych lub potencjalnych odbiorców:

Graficzna ilustracja użytkowników materiałów „łatwych” w czytaniu

Koła prezentują grupy osób niesprawnych czytelnio (*disabled in reading*), a kwadrat – osoby potrzebujące tych materiałów. Korzystanie z materiałów „łatwych” (książki, czasopisma, filmy, inne media) warunkowane jest stopniem niepełnosprawności, przebiegającej – jak wiadomo – w sposób

¹ Guidelines for Easy-to-Read Materials / ed. by Bror I. Tronbacke / under the auspices of the IFLA Section of Libraries Serving Disadvantaged Persons. – The Hague: International Federation of Library Associations and Institutions, 1997.

zindywidualizowany. Stopień ten zależy też od takich elementów jak: cechy genetyczne, stan usprawnienia (rehabilitacji), otoczenie rodzinne i społeczne, przebieg procesu nauczania.

Fundacja Literatury „Łatwej w Czytaniu” w Toruniu, założona przez rodziców, pedagogów, pracowników Ośrodka Czytelnictwa Chorych i Niepełnosprawnych WBPKM skupiła się na promocji w Polsce problematyki wykorzystywania alternatywnych materiałów czytelnicznych w rehabilitacji i nauczaniu oraz na wydawaniu książek instruktażowych dla dzieci i młodzieży. Pod koniec czerwca 1999 r. odbyła się uroczysta promocja kolejnej pozycji pt. *U lekarza*, połączona z otwarciem wystawy specjalistycznych materiałów bibliotecznych.

O wyborze tematu książeczki zdecydowały przede wszystkim dzieci oraz ich rodzice i opiekunowie. Właśnie dziedzina choroby, jej rozpoznanie, wizyty i zachowania u lekarza, zakup leków w aptece oraz ich aplikowanie są ważne dla dzieci niepełnosprawnych.

Książka autorstwa Arlety Tuleya, doświadczonego i długoletniego pedagoga pracującego na co dzień z dziećmi w Ośrodku, spełnia kryteria światowe dla tego rodzaju wydawnictw. Ponadto, jak wskazały

wstępne sondaże przeprowadzone w Toruniu oraz w Ośrodku Szkolno-Wychowawczym dla Dzieci Głuchych i niesłyszących w Bydgoszczy (z którym Fundacja współpracuje od lat), wybór tematu okazał się trafny. Dzieci cieszyły się z książki. Towarzyszyły im błysk w oczach i radość przy przewracaniu kolejnych kart, oglądaniu przejrzystych fotografii wzbogacających tekst, czytaniu łatwych zdań, napisanych dużą czcionką. Atrakcyjność książeczki wzbogacają sztywne karty, łączone za pomocą sprężynki. Szczególne wzruszenie towarzyszyło Kasi – bohaterce książeczki (na co dzień czytelniczce Ośrodka) i całej jej rodzinie.

Książkę tę, podobnie jak i poprzednie tytuły (*Ulica, W sklepie, W kościele, Na pocztę, W bibliotece, Jadę autobusem, jadę*

*tramwajem*²), wydano w nakładzie 2 tysięcy egzemplarzy, z czego 500 z opisami w języku migowym.

Nie będzie przesady, jeśli napiszę, że tytuł ten powinien znaleźć się we wszystkich bibliotekach publicznych, szkolnych, przedszkolach integracyjnych, ośrodkach szkolno-wychowawczych, organizacjach zrzeszających lub pracujących na rzecz osób niepełnosprawnych.

Omawianą tu książkę można zamówić lub nabyć w siedzibie Fundacji Literatury „Łatwej w Czytaniu”, ul. Szczytna 13, 87-100 Toruń, tel./fax 0-56 62-287-14, w cenie 6 zł za egzemplarz (cena stanowi mniej niż połowę kosztów produkcji).

Środki uzyskane ze sprzedaży posłużą za tzw. „udział własny”, niezbędny przy ubieganiu się o dotację finansową na realizację kolejnych tytułów.

² Wymienione tytuły są jeszcze do nabycia w Fundacji.

Świat książki dziecięcej

EWA GRUDA
LIDIA BŁASZCZYK

■ O czym myślałam, czytając *Jeża...*

Najpiew Mężczyzna i Kobieta budują wspólne gniazdo. Przytulny dom otaczają ogrodem – takim, by mógł być miejscem szczęśliwego dzieciństwa. Nade wszystko pragną dzielić się swoją miłością – marzą o dziecku, ale wciąż go nie mają. Ogród zaczyna tracić barwy. Gdy zniknie ostatni kolor, rozpoznają, że ich wymarzone dziecko... *urodziło się komuś innemu*. Tak zaczyna się *Jeż* Katarzyny Kotowskiej – książka przeznaczona dla czytelników w każdym wieku, poruszająca problem adopcji. Już po przeczytaniu kilku pierwszych zdań pomyślałam, że mam do czynienia z książką szczególną, przesyconą ogromną miłością do dziecka i formułującą podstawowe prawdy tak, że stają się one zrozumiałe nawet dla całkiem niedużego czytelnika. Pierwszą z tych prawd można by sformułować następująco: **Dziecko adoptowane jest zawsze dzieckiem chcia-**

nym i oczekiwanym. Ma swoje miejsce w sercu spragnionych rodziców, zanim jeszcze obie strony się spotkają. Kiedy to nastąpi, najważniejszym problemem staje się przekonanie dziecka, że jest na swoim miejscu, że urodziło się komuś innemu „przez pomyłkę”. O tym, że nie jest to proste, świadczą w omawianej książce jeżowe kolce małego bohatera – kolce, które znikają powoli i to tylko wtedy, gdy dziecko czuje, że ma do czynienia z „prawdziwymi”, czyli własnymi rodzicami. I nie ma to znaczenia, czy jest mu lepiej niż w Domu Dziecka – tam przecież też mogło być otoczone miłością. **Ważne jest, by teraz poczuło się czyste** – oto druga z prawd. Likwidowanie owych metaforycznych kolców boli, domyślamy się, że najdotkliwiej matkę – to ona przecież wychodzi do dziecka z sercem najbardziej kochającym i przyjmuje je bezwarunkowo. Pięknym obrazem matczynej determinacji jest fragment:

Trudno też było go przytulać i głaskać, bo Chłopiec-Jeż nie był do tego przyzwyczajony i kłutł niemiłosiernie. Mężczyzna mówił do Kobiety:

– Powinnaś bardziej uważać! Zobacz, jesteś cała pokłuta!

– To nic, zagoi się – mówiła Kobieta. – Wszystkie dzieci potrzebują przytulania. Widzisz, jak Piotruś to lubi! Zresztą spójrz, od głaskania trochę zmięknę mu kolce!

Uzupełnieniem tego dialogu jest ilustracja. Matka, niczym Madonna, tuli do piersi malutkie kolczaste dzieciątko. Obok, pochylony, czuwa ojciec. Cała ta grupa jest zaledwie cieniem, konturem, ale jakże wymownym... Autorskie ilustracje odgrywają w tym opowiadaniu dużą rolę. W swej prostocie doskonale harmonizują z tekstem, posługując się – jak on – czytelną metaforą. Rysowane jakby trochę dziecięcą ręką, odzwierciedlają to, co najważniejsze – i ponury świat bez kolorów, i smutną anonimową rzeczywistość Domu Dziecka, a przede wszystkim powolny, pełen miłości trud pozbywania się kolców.

W opowieści wykorzystano pewne schematy baśniowe: Języka można by uznać za krewnego Calineczki i Tomcia Palucha – podobnie jak one jest szczególną odpowiedzią Losu na pragnienie posiadania dziecka. Także z baśni zaczerpnięto motywy trzech prób, tu są to kolejne trzy spotkania (wiosną, latem i jesienią) z Panią Która Wie. A jednak *Jeź* nie jest bajką – może raczej czytelną przypowieścią. Dominuje w niej wymowny realizm, zwłaszcza w warstwie psychologicznej. Sytuacje są jednoznaczne, symbole i metafory najprostsze z możliwych. Jak chociażby ta, konstruująca scenę finałową:

Nie wiadomo dokądnie, co będzie dalej. Uptynie wiele lat, mały Piotruś stanie się dużym Piotrkim. Któregoś dnia pójdzie z rodzicami na spacer, a kiedy wyjdą na łąkę, rozpostrze ramiona, zamacha nimi jak skrzydłami i wzbije się w powietrze. Pomacha nimi z daleka i odleci. A oni będą patrzeć i będzie im smutno, że odlatuje, ale będą też rozumieli, że tak musi być. Leć, synku! Jak to dobrze, że nie boisz się latać!

Przypomniał mi się tekst sztuki teatralnej, o którym było głośno w początku lat osiemdziesiątych. Były to *Skrzydeltka** piętnastoletniej wówczas autorki, Małgosi Jokiel. Pamiętam, jak bohater tej sztuki – Dziecko, które urodziło się ze skrzydełkami – w procesie dojrzewania traci, piórko po piórku, ową zdolność wylatywania ponad poziomy. Pomogła mu w tym rodzina i najbliższe otoczenie. Piotrek-*Jeź* miał to szczęście, że autorka zaplanowała dla niego mniej okaleczający model dorastania. I tu dochodzimy do kolejnej ważkiej prawdy – **Dziecko nie jest własnością rodziców**. Pozwólmy mu we właściwym czasie opuścić gniazdo i sprawmy, by nie bało się tego uczynić!

Trudno uwierzyć, że w tej niewielkiej objętościowo książeczce zawarto tyle treści – żadne słowo nie zostało tu użyte niepotrzebnie! Wczoraj dowiedziałam się, że *Jeź* otrzymał pierwszą nagrodę (*ex equo* z powieścią Doroty Terakowskiej *Tam, gdzie spadają Anioły*) w plebiscycie Polskiej sekcji IBBY na książkę roku. Niewątpliwie zasłużenie – jest to książka wybitna. Pamiętam, że podobnego okreś-

lenia użyłam, gdy przed kilkoma miesiącami recenzowałam w „Poradniku” nagrodzoną powieść Terakowskiej... O drugiej nagrodzie, tomiku wierszy Zofii Beszczyńskiej *Kot herbaciany*, zamierzam napisać wkrótce.

Krystyna Kotowska: *Jeź*. Warszawa: Wydawn. „Egmont”, 1999.

EWA GRUDA

■ Ciekawe i pożyteczne

Jak mierzono czas, gdy nie było nie tylko zegarów kwarcowych, ale i zwykłych, mechanicznych? Jak liczone, ważono, czym pisano? Na te pytania odpowiadają w nader ciekawy sposób cztery książki z serii *Znaki Czasu: Od pióra trzcinowego do edytora tekstu, Od liczydła do kalkulatora, Od świecy do zegara kwarcowego, Od łokcia do kilograma* napisane przez angielską autorkę Anitę Ganeri. Pozycje te dla polskiego czytelnika przetłumaczyła i wydała „Nasza Księgarnia”. Przeznaczone są one raczej dla nastolatka, ale czytać je może również młodsze dziecko ze szkoły podstawowej, jeśli jest tą problematyką zainteresowane, a i niejeden dorosły dowie się z nich czegoś nowego.

Na ogół nie zdajemy sobie sprawy z tego, kiedy i gdzie rodziły się różne pożyteczne wynalazki. Mając na co dzień do czynienia np. z pieniędzmi, termometrem czy zegarkiem nie zastanawiamy się, jak wyglądało życie bez nich. Trudno sobie choćby wyobrazić, że dopiero stosunkowo niedawno – pod koniec XIII wieku – skonstruowano zegar mechaniczny. To prawda, że już w następnym stuleciu powszechne stało się w Europie umieszczanie w miejscach publicznych wielkich zegarów miejskich. A pierwszy zegarek kieszonkowy, przodek naszych mechanicznych zegarków na rękę, wynaleziono w Niemczech już na początku XVI wieku. Ale długo jeszcze tak dokładne czasomierze nie były większości ludzi potrzebne. Na wsi orientowano się według słońca; obrządek inwentarza i praca w polu nie wymagały wszak ścisłego, co do minuty, przestrzegania godzin. Podobnie było w mieście, gdzie początek i koniec pracy rzemieślników wyznaczał wschód i zachód słońca. Dopiero epoka wielkoprzemysłowa przyniosła z sobą konieczność dokładnego trzymania się czasu; rytm doby zaczęły człowiekowi wyznaczać maszyny i tak już zostało do dziś. Tak to pewne wynalazki powodowały rewolucyjny wręcz przełom w życiu całych społeczeństw, a przy okazji przyczyniały się do upowszechniania wynalazków do tej pory mniej przydatnych.

Tak dzieje się na ogół z wszelkimi wytworami ludzkiej pomysłowości i wyobraźni. Czas ich pojawienia się nie zawsze jest tożsamy z czasem upowszechnienia. Zegarki, wieczne pióra, a nawet kalkulatory stawały się coraz łatwiej dostępne (i coraz tańsze) dopiero wtedy, kiedy ich używanie było człowiekowi naprawdę niezbędne. Dzięki książkom Anity Ganeri uświadamiany to sobie tym łatwiej,

* Małgorzata Jokiel: *Skrzydeltka*. W: *8 sztuk w poszukiwaniu teatru*. Warszawa 1982.

ponieważ wszystkie cztery pozycje z serii *Znaki Czasu* mają przejrzysty i ułatwiający orientację układ treści. Aby to udowodnić, przyjrzyjmy się tomowi *Od liczydła do kalkulatora*.

Książkę podzielono na cztery części: *Początki liczb* (a w niej wszystko o liczbach, a także o sposobach liczenia przedmiotów, zanim liczby wymyślono), *Chłodna kalkulacja* (głównie o matematyce i matematykach), *Prowadzenie rachunków* (o pieniądzach), *Przyrządy i maszyny do liczenia* (o różnych wynalazkach ułatwiających tę czynność). Treść co jakiś czas punktuja wyróżnione graficznie informacje. W formie drogowskazów i ciekawostek czytelnik poznaje warte zapamiętania fakty. Rzeczy szczególnie ważne i decydujące dla danej dziedziny wyróżniono jako przełomowe. Ponadto na końcu książki znajdziemy jeszcze kalendarium, słowniczek i indeks. Podobnie opracowane są pozostałe trzy pozycje serii.

Dzięki tak właśnie pomyślanej kompozycji treści czytelnik może bez trudu umiejscowić poszczególne wynalazki w czasie i w przestrzeni, jak również zapamiętać najistotniejsze fakty. Wartość tego typu publikacji jest oczywista. Szkoda, że najczęściej są to tłumaczenia obcych pozycji, a nie prace polskich autorów; dobrze jednak, iż tak zasłużona oficyna, jaką jest „Nasza Księgarnia”, udostępniła je młodemu czytelnikom.

LIDIA BŁASZCZYK

Anita Ganeri: *Od liczydła do kalkulatora*. Warszawa: Nasza Księgarnia, 1998

Anita Ganeri: *Od łokcia do kilograma*. Warszawa: Nasza Księgarnia, 1998

Anita Ganeri: *Od pióra trzcinowego do edytora tekstu*. Warszawa: Nasza Księgarnia, 1998

Anita Ganeri: *Od świecy do zegara kwarcowego*. Warszawa: Nasza Księgarnia, 1998

BIBLIOTEKA NARODOWA

Salon Pisarzy

Bolesław Taborski – „pocałunek muzy”

Bohaterem dziesiątego już spotkania w *Salonie Pisarzy* był poeta tworzący na emigracji, krytyk literacki, publicysta i wybitny tłumacz – Bolesław Taborski. Wcześniej Biblioteka Narodowa, będąca gospodarzem imprezy, gościła m.in. Jerzego Ficowskiego, Jerzego Waldorffa, Tadeusza Różewicza i Zygmunta Kubiaka.

Bolesław Taborski przysłużył się kulturze polskiej poprzez przybliżenie angielskiej publiczności czytelniczej wielu prac polskich pisarzy; tłumaczył dzieła Jana Kotta, Wiktora Woroszyńskiego, Karola Wojtyły i in. Jest autorem prac krytycznych dotyczących polskich sztuk teatralnych. Bo poza literaturą jego ogromną pasją jest właśnie teatr, dalej film, muzyka i historia. Ale Bolesław Taborski to nade wszystko poeta i „pocałunek muzy” – jak mówi o poezji – która jest jego największą miłością. Wszystko inne, choć fascynujące, wspiera jedynie poezję. A twórczość poetyka Bolesława Taborskiego jest rzeczywiście rozległa. Do tej pory zostało wydanych (głównie w Polsce) blisko dwadzieścia tomów jego refleksji i spostrzeżeń dotyczących najprzeróżniejszych dziedzin życia i kultury. Oto tytuły niektórych z nich: *Czas mijania*, *Głos milczenia*, *Miłość*, *Polityka*, *Szekspear*.

W *Salonie Pisarzy* poeta starał się przybliżyć swoją twórczość poprzez komentarz czytanych przez siebie lub Olgierda Łukaszewicza wierszy. Wspominał lata powstania warszawskiego, którego był uczestnikiem i życie na emigracji. I nieco wbrew temu, co mówił na początku spotkania, w podsumowaniu stwierdzał, że teatr jest dla niego wszystkim, „bo życie jest teatrem”.

HANNA OCHMAŃSKA

Człowiek książki – Juliusz Wiktor Gomulicki

W ostatnim dniu listopada 1999 r. zebrani w *Salonie Pisarzy* gościli nestora pisarzy, edytorów i bibliofilów – Juliusza Wiktora Gomulickiego. W tym właśnie czasie – o czym przypominał dyrektor Biblioteki Narodowej Michał Jagiello – można by obchodzić dwudziestą rocznicę otwarcia (16.11.1979) w Pałacu Krasieńskich wystawy jemu właśnie poświęconej pt. *Juliusz Wiktor Gomulicki – pisarz, edytor, bibliofil*. Przez kolejne minione lata z pewnością zwiększył się dorobek autora, zasługujący na uznanie czytelników.

Gospodarz – którego marzeniem, jak poinformował na wstępie zebranych, było zostać historykiem – jest znanym autorem wielu tekstów literackich i naukowych, edytorem i autorem opracowań dzieł m.in. z zakresu historii literatury, varsavianistyki czy bibliofilstwa.

Spotkanie od samego początku przybrało charakter gawędy o czasach minionych, o dzieciństwie i młodości Gospodarza, które zadecydowały o wielu jego wyborach życiowych i zawodowych. Od najwcześniejszych lat zaznajomiony z alfabetem i słowem pisanym, wychowywany i kształcony przez ojca, od niego przejął znajomość języków obcych oraz zamiłowanie do przeróżnych tekstów i ksiąg naukowych czy literackich. Po przedwczesnej śmierci miał możliwość i obowiązek uporządkowania jego wyjątkowej kolekcji, pełnej unikatowych zapisków. W ten sposób bardzo wcześnie zdobył ogromną wiedzę, a następnie zaczął jej zasób również powiększać – pisząc niezliczone stronicowe opracowań z obszaru badań literackich, historii teatru, varsavianistyki oraz wiedzy o książce.

MAŁGORZATA KISIŁOWSKA

BOGDAN KLUKOWSKI

Znowu pięćdziesięciolatek

Pierwszy numer czasopisma „Nowe Książki” ukazał się w końcu listopada 1949 roku, jego redaktorem naczelnym był Juliusz Wiktor Gomulicki, który także w listopadzie 1999 r. obchodził swoje dziewięćdziesięciolecie – wiecznie młody, dociekliwy, poszukujący i dowcipny. Uroczystość jubileuszową zorganizował aktualny wydawca, czyli Biblioteka Narodowa. Za sprawą jednego z byłych kolegów redakcyjnych w tej półwiecznej sztafecie pokoleń, a obecnego ministra kultury i dziedzictwa narodowego Pana Andrzeja Zakrzewskiego można było reaktywować nagrodę „Nowych Książek”. Otrzymał ją poeta i dramaturg Tadeusz Różewicz, wręczenie nagrody odbyło się 18 listopada w dniu jubileuszu pięćdziesięciolecia, ale pisarz ze względów zdrowotnych nie mógł przybyć. Zrealizowano więc wszystkie punkty przewidywanego programu wraz z laudacją na cześć Laureata, dopełnienie uroczystości nastąpi po przybyciu Tadeusza Różewicza do Warszawy.

Nie mogę bez wzruszenia mówić o „Nowych Książkach”, gdyż zajęły mi całe dorosłe życie. Czytam je od zawsze, do czego zachęcił mnie nieżyjący od kilku lat Zbigniew Flisowski, w latach pięćdziesiątych zastępca redaktora naczelnego czasopisma, były żołnierz Armii Krajowej, a potem Ludowego Wojska Polskiego, który dostał za swoje w okresie słynnych procesów wyższych oficerów. Flisowski był jednym z pomysłodawców popularnej serii o tematyce drugiej wojny światowej „Złoty Tygrys”, wydawanej w nieznanym wówczas formacie kieszonkowym w nakładach ponad setki tysięcy, a po kilku latach stał się zapalonym miłośnikiem, znawcą i autorem książek historycznych i marynistycznych. Od 30 lat mam przyjemność być w gronie licznych współpracowników czasopisma, przez osiem lat przesiedziałem tam na etacie.

Początkowo czasopismo było wydawane przez „Dom Książki”, który w tamtych czasach był z jednej strony monopolistą w dziedzinie sprzedaży książek, a z drugiej patronował wielu inicjatywom informacyjnym. Jedną z tych inicjatyw były właśnie „Nowe Książki”, stanowiące od październikowej odwilży 1956 roku biuletyn informacyjny o książkach. To Adam Klimowicz nadał czasopismu status dwutygodnika i formułę, którą z niewielkimi zmianami redakcja realizuje do dziś, o czym świadczył podtytuł „Przegląd nowości wydawniczych”, potem zaś „Przegląd literacki i naukowy”. Klimowicz był poprzednio jednym z dyrektorów w państwowym księgar-

stwie, zdażył napisać opasły podręcznik zatytułowany *Księgarstwo*.

Ten czas od 1957 roku do 1981 nazwać można okresem heroicznym w dziejach „Nowych Książek”. Edytorem było znane wydawnictwo „Wiedza Powszechna”, z Poznańskiej 15 redakcja przeprowadziła się na Mazowiecką 11, gdzie tkwi do dziś. W latach siedemdziesiątych dwutygodnik przejęło Wydawnictwo Współczesne, wchodzące w skład znanej RSW. To był czas, gdy „Nowe Książki” rozchodziły się w nakładzie powyżej 20 tysięcy egzemplarzy, pismo było dostępne w księgarniach i praktycznie we wszystkich bibliotekach. Ukonstytuował się zespół, który prowadził je przez kilka dziesiątków lat; redaktorem naczelnym była Zenona Macużanka, mająca do pomocy Annę Szaniawską, Jerzego Siewierskiego i Mieczysława Otto. Ta czwórka stawiała się na półwiecze czasopisma.

To także czas, gdy współpracownikami „Nowych Książek” byli m.in. Bohdan Czeszko, Stanisław Szenic, Melchior Wańkowicz, Stanisław Zieliński i Wojciech Żukowski.

Od końca lat siedemdziesiątych w redakcji następowała zmiana pokoleniowa, w dziesięć lat później znalazła się ona w potrzasku spowodowanym zmianami politycznymi. Pod koniec lat osiemdziesiątych nakład czasopisma spadł do 1 tysiąca egzemplarzy, biblioteki nie miały pieniędzy ani na książki, ani nawet na „Nowe Książki”. Realna stała się likwidacja tytułu, zaczęły się działania ratownicze tj. uzyskanie zapewnienia pomocy finansowej z Ministerstwa Kultury i Sztuki, przechodzenie z obietnic wielkiej dotacji od jednego wydawcy do drugiego. Zmieniano też co kilka lat redaktorów naczelnych, czasem odbywało się to w atmosferze zachowań, jakie starsi czytelnicy pamiętają z filmów radzieckich, w których bohaterami pozytywnymi byli komisarze polityczni.

Ale udało się, tytuł wraz z „Dialogiem”, „Literaturą na Świecie”, „Ruchem Muzycznym” i „Twórczością” znalazł się na liście tzw. tytułów patronackich MKiS i od kilku lat skromnie, ale spokojnie wydawany jest przez Bibliotekę Narodową, a redakcją od dwóch lat kieruje pisarz i eseista Tomasz Lubiński. Wzrósł też wyraźnie nakład czasopisma, co świadczy o tym, że jest potrzebne. Nadal podstawowym odbiorcą „Nowych Książek” są biblioteki.

Należy żywić nadzieje, że następne pięćdziesięciolecie upłynie pod znakiem nowoczesności: redakcja mieć będzie kilka komputerów, połączenie z internetem a obok wersji printmedialnej ukazywać się będzie wersja multimedialna „Nowych Książek”. Dotacja ministerialna okaże się niepotrzebna, gdyż redakcja zajmować się będzie przygotowywaniem modnego nurtu informacji na zamówienie – *printing on demand*.

Sierpecki biblioteczny „kombinat” przy ul. Płockiej 30

JAN BURAKOWSKI

Od września 1999 r. Biblioteka Pedagogiczna w Sierpcu mieści się przy ul. Płockiej 30 – w tym samym gmachu co i miejscowa Miejska Biblioteka Publiczna (zajęła pomieszczenia użytkowane w swoim czasie przez Szkołę Muzyczną). Od dnia usunięcia z pomieszczeń w Domu Nauczyciela (marzec 1994 r.) sierpecka filia Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej zajmowała dwa pokoiki o łącznej powierzchni 30 m², bez okien, w pomieszczeniach Liceum Ogólnokształcącego. W lokalu tym można było udostępnić czytelnikom – i to wyłącznie w formie wypożyczeń do domu – niespełna połowę księgozbioru Biblioteki.

Przeprowadzka i nowy lokal Biblioteki Pedagogicznej to wydarzenie ważne dla sierpeckiej oświaty i kultury. Nie tylko dlatego, że ta duża (23 tysiące woluminów) i zasłużona Biblioteka uzyskuje wreszcie godziwe warunki pracy (111 m²; bardzo dobre oświetlenie i możliwość ekspozycji zbiorów); ważne są i inne okoliczności.

Budynek Miejskiej Biblioteki Publicznej ma prawie idealną dla tego typu placówki lokalizację – w centrum miasta, w bezpośrednim sąsiedztwie większości szkół i urzędów. Prawie wszystkim użytkownikom (a jest ich łącznie ponad 5 tysięcy) jest tu blisko i „po drodze”. Zlokalizowanie przy ul. Płockiej 30 także Biblioteki Pedagogicznej sprawia, że w tym dogodnym punkcie może swoje biblioteczne potrzeby zrealizować każdy czytelnik. Powierzchnia użytkowa wynosi prawie 800 m². Na parterze mieści się **Wypożyczalnia dla dorosłych** (40 tys. wol.) oraz **Oddział dla dzieci z wypożyczalnią i czytelnią** (17 tys. wol.). Na I piętrze na czytelników czeka **Czytel-**

nia MBP z bogatym księgozbiorem podręcznym (prawie 10 tysięcy woluminów) i sporym wyborem czasopism (70 tytułów). Wreszcie II piętro to **Biblioteka Pedagogiczna** z 23-tysięcznym księgozbiorem i czasopismami z zakresu oświaty, wychowania i dydaktyki. Zbiory „bibliotecznego kombinatoru” to nie tylko blisko 100 tysięcy woluminów książek i ponad 90 tytułów czasopism, znajdują się tu także zbiory audiowizualne – kasety wideo z klasyką filmową, programami oświatowymi z zakresu historii, sztuki, przyrody, krajoznawstwa i ochrony środowiska, książki mówione i nagrania muzyczne. Bez przesady stwierdzić można, że przy ul. Płockiej 30 zaspokoili swoje potrzeby czytelnicze i informacyjne – tak wynikające z potrzeb edukacyjnych, jak i rekreacyjnych – prawie każdy czytelnik od przedszkolaka poczynając, a na studentach i doktorantach kończąc. Wygodnym dla użytkowników uzupełnieniem funkcji bibliotecznych jest zlokalizowana w tym samym budynku księgarnia „Zosia” prowadzona przez Książnicę Płocką.

W latach 1998-1999, kosztem ponad 200 tysięcy złotych wykonany został remont kapitalny budynku MBP. Przebudowano część pomieszczeń, wymieniono system ogrzewania, hydraulikę, stolarkę okienną i część posadzek, odnowiono wszystkie pomieszczenia. Służące czytelnikom od 1977 r. wnętrza stały się bardziej funkcjonalne i ładniejsze. Po skomputeryzowaniu MBP (to już zadanie roku 2000-ego) i prawdopodobnie Biblioteki Pedagogicznej, bibliotekarze sierpeccy uzyskują warunki dalszego doskonalenia obsługi czytelników. A zadania w tym zakresie będą się zwiększały, gdyż w 2000 r. w Sierpcu startuje filia Warszawskiej Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego.

Jan Burakowski jest dyrektorem Miejskiej Biblioteki Publicznej w Sierpcu

Biblioteka w Dobroniu

IZABELA NAGÓRSKA

Dobroń – położony niedaleko Pabianic, a 40 km od Sieradza – został włączony obecnie do województwa łódzkiego. Licząc ok. 6 tys. mieszkańców, obsługiwany jest przez Gminną Bibliotekę Publiczną z Filią w Chechle i dwoma punktami. Szkoła podstawowa posiada własną bibliotekę prowadzoną przez bibliotekarkę. GBP mieści się od 1989 r. w samodzielnym, piętrowym budynku o pow. 105 m², w którym

znajduje się wypożyczalnia, czytelnia na 30 miejsc, pokój do pracy i pomieszczenia socjalne.

W 1949 r. szesnastego stycznia odbyła się uroczystość otwarcia Biblioteki Gminnej (posiadającej ok. 500 wol.) z inicjatywą Komitetu Bibliotecznego przy Prezydium GRN. Zlokalizowano ją w budynku gminnym i do 1952 r. kierowała nią Wanda Kozłowska, żona sekretarza Gminy, a następnie do 1959 r. Maria Papewska, nauczycielka szkoły podstawowej, która założyła pierwsze punkty biblioteczne we wsi Markówka i Ldzań.

Księgozbiór liczył wtedy 3254 wol., a korzystało z niego 195 czytelników. Następnie – po 2-letnim kierownictwie Włodzimierza Paplewskiego – bibliotekę prowadził w latach 1962-1964 Włodzimierz Boniński, przedwojenny sekretarz Gminy, powszechnie znany i ceniony społecznik.

Przeniesiona do 2-izbowego pomieszczenia w domu kierownika Bonińskiego, posiadała obok wypożyczalni także i czytelnię. Powstało wtedy Koło Przyjaciół Biblioteki, założono punkty biblioteczne we wsiach Orpelów, Wincentów, Poleszyn, Chechło, Gliny, Mogilno Małe.

Kier. Boniński rozpoczął jako pierwszy działalność kulturalno-oświatową. Rozpropagował „Złoty Klos”, zorganizował pierwsze spotkanie z pisarzem Tadeuszem Gicgierem i różne formy, takie jak: zgaduj-zgadule, akademie, głośne czytanie bajek, wieczory opowiadań. W 1964 r. liczba czytelników wzrosła do 711, a wypożyczonych książek do 7757.

W okresie 1965-1981, w którym funkcję kierowniczki GBP pełniła Janina Pruszczyk, rozwinęła się działalność kulturalno-oświatowa placówki. Poza spotkaniami z pisarzami i dziennikarzami uczestniczyła we współzawodnictwie bibliotek województwa sieradzkiego, uzyskując nagrody oraz w konkursach ogólnopolskich, jak „Blżej książki współczesnej”, „Orle pióro”, „Mój ekslibris”, „Śladami Stasia i Nel” i in.

Nagrody, wyróżnienia, dyplomy uzyskiwali w nich i czytelnicy i bibliotekarki. W ciągu 25-ciu lat gościło w Bibliotece 20 pisarzy, niektórzy kilkakrotnie.

Z końcem 1980 r. GBP z Filią w Chechle i 10-cioma punktami bibliotecznymi obsługiwało ponad

1600 czytelników. Liczba wypożyczeń wynosiła ok. 34 tys.

Od 1981 r. do chwili obecnej Biblioteką z jedną Filią i 2-ma punktami kieruje Anna Cieśla przy pomocy wykwalifikowanej bibliotekarki Aliny Prądzynskiej.

Dość charakterystyczne zjawiska w bibliotekarstwie ogólnym widoczne są i w zestawieniach liczbowych z ostatnich lat dobrońskiej placówki.

Księgozbiór	Wypożyczenia	Czytelnicy
1996	28.804	16.657
1997	28.841	15.907
1998	28.664	16.379

W ciągu ostatnich 5-ciu lat odbyły się tylko dwa spotkania z pisarzami książek dla dzieci i młodzieży. Lekcje biblioteczne prowadzi biblioteka szkolna. Zaznaczył się brak prelegentów głównie w dwóch okresach. I tak podczas Dni Dobronia w czerwcu 1994 r. zorganizowano teatrzyk kukielkowy „Za co kochamy nasze mamy” (wg M. Kownackiej), w czerwcu 1995 r. teatrzyk żywego planu „Uczniowskie przywary” (wg J. Brzechwy), w 1996 r. „Babski Comber” (wg J. Porazińskiej), w 1997 r. „Pippi bawi się w berka z policjantką” (wg A. Lindgren), w 1998 r. „Przygody Rabarbara” (wg Kästnera). Natomiast w r. 1999 teatrzyk żywego planu „Sen Tuwima” odbył się w Filiu GBP w Chechle.

Od r. 1993 w lutym w ramach Miesiąca Książki i Prasy Rolniczej Biblioteka przygotowuje wystawy książek rolniczych (np. „Kwiaty wokół nas”), prelekcje (np. „Kwiaty nie tylko zdołają” czy „Rolnictwo w Gminie Dobroń”), a także kiermasze nasion i kwiatów doniczkowych lub degustacje surówek i sałatek przygotowywanych w oparciu o odpowiednie publikacje oraz kiermasze wydawnictw.

WARSZTATY CZYTELNICZE

Wyszukiwanie informacji w systemie komputerowym MOL

Lekcja biblioteczna dla klas II-IV liceum ogólnokształcącego i technikum

GABRIELA JARZĄBEK

Czas trwania: 45 min.

Założenia:

- szkoła posiada pracownię komputerową,
- zajęcia przeprowadzone zostaną w grupach,
- uczniowie znają podstawy obsługi komputera.

Cel lekcji: Przygotowanie uczniów do korzystania z warsztatu informacyjnego w bibliotekach skomputeryzowanych (szczególnie posługiwania się katalogami).

Cel poznawczy: wstępne zapoznanie uczniów ze sposobami korzystania z warsztatu informacyjnego w bibliotekach skomputeryzowanych.

Cel kształcący: kształcenie umiejętności posługiwania się katalogami na różnych nośnikach informacji.

Cel wychowawczy: wyrobienie nawyku łączenia elementów z różnych dziedzin wiedzy.

Cele operacyjne:

- utrwalenie wiadomości na temat katalogów i opisu katalogowego,
- pozyskanie wiadomości na temat systemu informacyjno-wyszukiwawczego w systemie MOL i nowego opisu bibliograficznego,

- zrozumienie możliwości, jakie daje użytkownikowi komputer w bibliotece,
- nauczenie się:
  - samodzielnego wyszukiwania informacji w bibliotekach skomputeryzowanych,
  - właściwego selekcjonowania uzyskanych informacji,
  - wypełniania rewery biblioteki i czytelnika.

Metody:

- teoretyczna – wykład
- praktyczna – ćwiczenia z wykorzystaniem komputerów i programu MOL.

Pomoce: komputery, dyskiety, kartki z zestawami ćwiczeń, rewersy, plansze.

Tok lekcji:

1. Zapoznanie z tematem zajęć i metodą pracy, określenie celu lekcji.
2. Dyskusja na temat obsługi systemów informacyjno-wyszukiwawczych z nawiązaniem do Internetu.

Nauczyciel-bibliotekarz zwraca szczególną uwagę na podkreślenie, że katalog w formie kartek i katalog w formie opisów na ekranie komputera nie różnią się od siebie pod względem ilości zawartych informacji. Różnią się tylko formą.

3. Omówienie możliwości programu MOL i zwrócenie uwagi na to, że użytkownik może poruszać się tylko w wyznaczonym dla niego obszarze.

Dostęp do danych w programie MOL ograniczony jest specjalną wtyczką.

4. Przypomnienie wiadomości na temat katalogów i UKD.

Wskazanie planszy zawierającej wzór karty katalogowej książki oraz planszy z działami i poddziałami katalogu rzeczowego.

5. Ćwiczenia wprowadzające dotyczące katalogów: alfabetycznego, rzeczowego, tytułowego i przedmiotowego.

Przeprowadzenie ćwiczenia metodą „krok po kroku” – uczniowie wykonują polecenia prowadzącego zajęcia.

6. Rozdanie poleceń na kartkach.

7. Ćwiczenia zakończone wypełnieniem rewersów.

8. Podsumowanie lekcji i ćwiczeń; omówienie i ewentualna korekta.

Przykłady ćwiczeń

Grupa I

1. Odszukaj w katalogu opisy książek dotyczących życia i twórczości Adama Mickiewicza.
2. Podaj autorów i tytuły biografii A. Mickiewicza (zapamiętaj z jakiego katalogu korzystałeś).
3. Wypełnij rewersy dla 2 lub 3 wybranych przez siebie książek.

Grupa II

1. Sprawdź czy biblioteka posiada egzemplarze powieści duńskiej i podaj przykładowe trzy tytuły.

2. W jakich seriach ukazały się utwory Karen Blixen i Karla Gjellerupa?
3. Wypełnij 2 lub 3 rewersy na wybrane przez siebie egzemplarze.

Grupa III

1. W katalogu przedmiotowym odszukaj opisy książek dotyczących hodowli trzody chlewnej (podaj trzy tytuły).
2. Kto jest wydawcą *Norm żywienia świń...* z 1993 r. i jaka jest sygnatura tej książki?
3. Zamów za pomocą rewersów:
  - do wypożyczenia – *Normy żywienia świń*
  - do wglądu w czytelnik – książkę S. Jaworskiego pt. *Świnie. Poradnik tuczu*

Grupa IV

1. Odszukaj w katalogu informację: jakie książki znajdujące się w bibliotece ilustrował Szymon Kobyliński?
2. Autorem jakich książek jest Sz. Kobyliński, w jakich latach i przez kogo były wydane?
3. Wypełnij 2 lub 3 rewersy na książki, których autorem lub ilustratorem jest Sz. Kobyliński

Grupa V

1. Sprawdź w katalogu czy biblioteka posiada *Bibliografię województwa opolskiego*.
2. Przez kogo i gdzie została ona wydana?
3. Zorientuj się, czy jest to gruba, ilustrowana książka? Zamów ją rewersem.

Grupa VI

1. Jakie książki, których autorem jest Waldemar Łysiak, znajdują się w bibliotece? Podaj ich tytuły.
2. Sprawdź, które z nich są powieściami i podaj ich sygnatury.
3. Zamów rewersem 2 lub 3 wybrane przez siebie książki W. Łysiaka.

Grupa VII

1. Odpowiedz na pytanie: ile pozycji książkowych dotyczących historii Polski znajduje się w bibliotece? (uwaga: historia Polski – dział UKD 943.8)
2. Odszukaj opisy książek dotyczących historii Polski w XX w.
3. Dla 2 lub 3 wybranych książek z tego tematu wypełnij rewersy.

Przykład ćwiczenia wprowadzającego w system MOL

– katalog alfabetyczny

1. Podświetl belką słowo – katalogi
2. Naciśnij Enter
3. Podświetl słowa – katalog alfabetyczny
4. Naciśnij Enter
5. Odszukaj autora – Ryszard Kapuściński (możesz przeglądać katalog strona po stronie używając klawisza Page down, przesuwając belkę za pomocą klawisza ze strzałką,

z klawiatury wpisać – Kapuściński (napis pojawi się w dole ekranu)

wówczas wyszukiwanie nastąpi automatycznie)

6. Naciśnij Enter

(znajdujemy się w strefie opisu skróconego)

7. Odszukaj za pomocą belki tytuł książki „Lapidarium”

8. Naciśnij Enter, jeżeli właśnie ten tytuł podświetlony jest belką

9. Znalazłeś kartę z pełnym opisem katalogowym

10. Z poszczególnych okien wychodzimy naciskając „klawisz ucieczki” – Esc

– katalog UKD

1. Podświetl belką słowo – katalogi

2. Naciśnij Enter

3. Podświetl słowa – katalog UKD

4. Naciśnij Enter

5. Za pomocą klawisza Page down lub klawisza ze strzałką odszukaj dział oznaczony liczbą 54

6. Naciśnij Enter

7. Odszukaj opis książki *Nowoczesne repetyorium z chemii...* i sprawdź, w którym roku zostało ono wydane

(zob. uwagę w pkt. 5)

8. Z poszczególnych okien wychodzimy za pomocą klawisza Esc

– katalog przedmiotowy

1. Podświetl belką słowo – katalogi

2. Naciśnij Enter

3. Podświetl słowa – katalog przedmiotowy

4. Za pomocą belki, klawisza Page down lub wpisując hasło z klawiatury – odszukaj hasło – pamiętnik

5. Naciśnij Enter

6. Odszukaj opis książki *Dziennik 1961-1963 W. Gombrowicza*

7. Naciśnij Enter

8. Zapoznaj się z pełnym opisem katalogowym tej książki

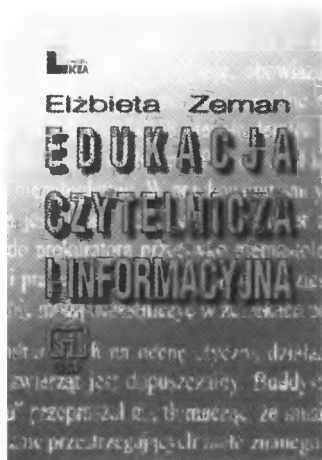
9. Z poszczególnych okien wychodzimy za pomocą klawisza Esc

– katalog tytułowy

Wykonując analogiczne do poprzedniego ćwiczenia kroki, sprawdź ile egzemplarzy *Procesu F. Kafki* posiada biblioteka.

Autorka pracuje w Zespole Szkół Rolniczych Centrum Kształcenia Ustawicznego w Nysie

Edukacja czytelnicza i informacyjna – nowoczesny podręcznik dla każdego ucznia, nauczyciela i bibliotekarza – już w księgarniach

Podręcznik do bloku tematycznego *Edukacja czytelnicza i informacyjna*, którego celem jest zapoznanie z szeroko rozumianym procesem zdobywania wiedzy. Atrakcyjnie i zgodnie z nowoczesnymi metodami nauczania przedstawia treści z zakresu organizacji i higieny pracy umysłowej, uczenia się przez czytanie, poszukiwania i wyboru źródeł informacji oraz korzystania ze źródeł informacji. Każdy rozdział tej interesującej pracy rozpoczyna się wykazem umiejętności, które uczeń powinien opanować w trakcie lektury danego zagadnienia, następnie prezentowane są wiadomości. Każda partia materiału kończy się zestawem ciekawych ćwiczeń dla ucznia oraz wykazem uzupełniającej literatury (*Możesz wiedzieć więcej*). W pierwszych dwóch rozdziałach autorka podręcznika prezentuje ćwiczenia kształcące umiejętności związane z korzystaniem z różnych źródeł informacji. Uczeń dowiaduje się: z jakimi metodami nauczania może się spotkać w trakcie procesu dydaktycznego, co to jest motywacja, jak rozwijać swoje uzdolnienia, co to znaczy być wzrokowcem, słuchowcem lub kinezetykiem, jak wykonać proste ćwiczenia relaksacyjne, jak zaplanować

swoją naukę, jak dostosować metodę czytania do celu czytania, jak sporządzić notatki różnymi metodami, jakie są strategie uczenia. Druga część podręcznika (rozdz. 3 i 4) wskazuje uczniowi, gdzie może znaleźć różne informacje i jak do nich dotrzeć.

Wiadomości i umiejętności zdobyte podczas pracy z podręcznikiem przyczynią się do sukcesów podczas nauki w szkole i w dorosłym życiu.

Elżbieta Zeman: *Edukacja czytelnicza i informacyjna. Podręcznik dla uczniów liceum technicznego. Wyd. 1. Warszawa: WSiP, 1999 – 164 s., il. Cena 15 zł.*

INTERNET W BIBLIOTECE (1)

SEWERYN DOBRZELEWSKI

Od czego zacząć?

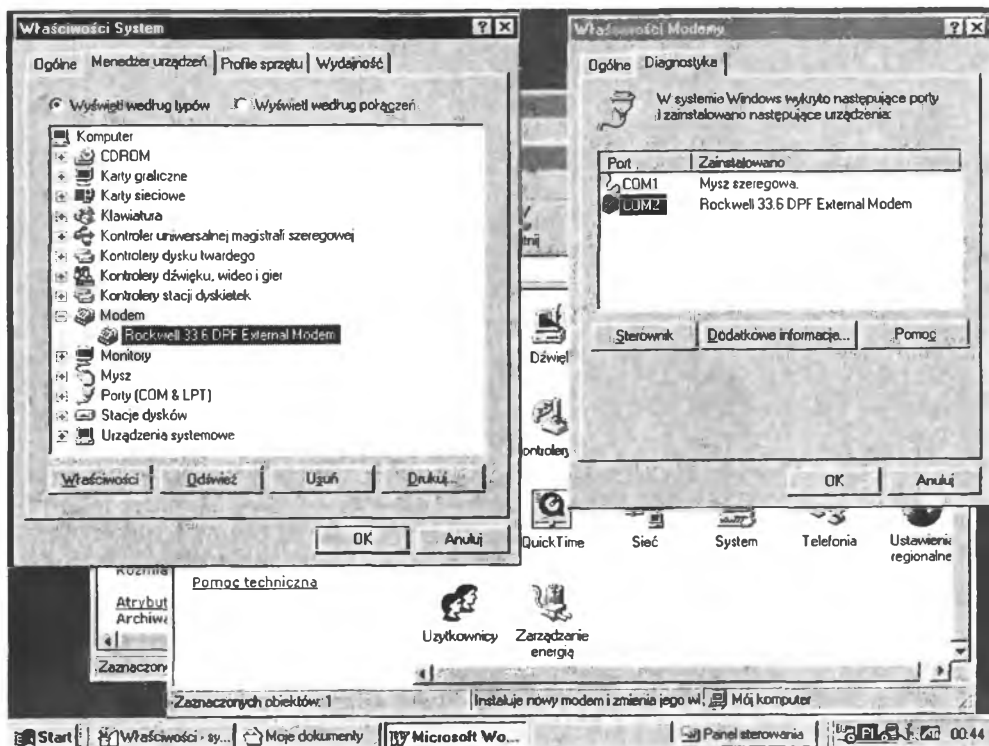
Internet powoli zaczyna dominować nad niemal każdą dziedziną naszego życia. Także biblioteka, aby sprostać swoim zadaniom, aby utrzymać rolę ośrodka informacji, powinna z Internetu móc i umieć skorzystać.

Przy podłączeniu placówki do sieci rozległych ważną rolę odgrywa typ, a co za tym często idzie, szybkość łącza. Mamy tu do wyboru dwie możliwości:

1. **Łączy stałe** – sposób najlepszy, zapewniający nam szybki i nieprzerwany dostęp do sieci. Typ łącza stałego realizowany jest na dwa sposoby: bądź to poprzez bezpośrednie dołączenie naszego komputera do sieci lokalnej posiadającej stały dostęp do sieci rozległych lub za pomocą linii wydierżawionej od Telekomunikacji Polskiej, która z taką siecią nas łączy.
2. **Łączy komutowane** – połączenie z sieciami rozległymi odbywa się przy udziale łączy telefonicznych i zainstalowanego w naszym komputerze modemu.

Ponieważ drugi sposób ze względu na mniejszy koszt utrzymania jest częściej używany w małych instytucjach, zajmujemy się właśnie nim.

Pierwszą rzeczą jaką musimy zrobić to zaopatrzyć nasz komputer w modem. Stajemy oczywiście przed problemem jaki modem wybrać spośród bogatej oferty sprzętu komputerowego na naszym rynku. Po pierwsze musimy się zdecydować czy będzie to modem wewnętrzny – montowany w jednym ze slotów płyty głównej, czyli wewnątrz jednostki centralnej. Modemy tego typu są na ogół tańsze, lecz jeśli nasz komputer jest na gwarancji to prawdopodobnie będziemy musieli zerwać plomby umieszczone na jego obudowie. Drugi typ modemów – zewnętrzny podłączamy do jednego z portów szeregowych naszego komputera, czyli mniej więcej tam gdzie podłączona jest mysz, klawiatura, monitor itd. Nie wymaga on więc rozkręcania komputera.

Oprócz wyboru typu modemu staramy się sprawdzić z jaką maksymalną szybkością potrafi on pracować oraz jakie protokoły może obsługiwać. W jaki sposób to sprawdzić? Czytamy instrukcję obsługi bądź informacje zawarte na opakowaniu. Jeśli zobaczymy tam szybkość 56000 bps (bajtów na sekundę), protokoły V.90, V.32, V.32bis, V.34 to znaczy, iż modem, który chcemy kupić, spełnia podstawowe wymagania.

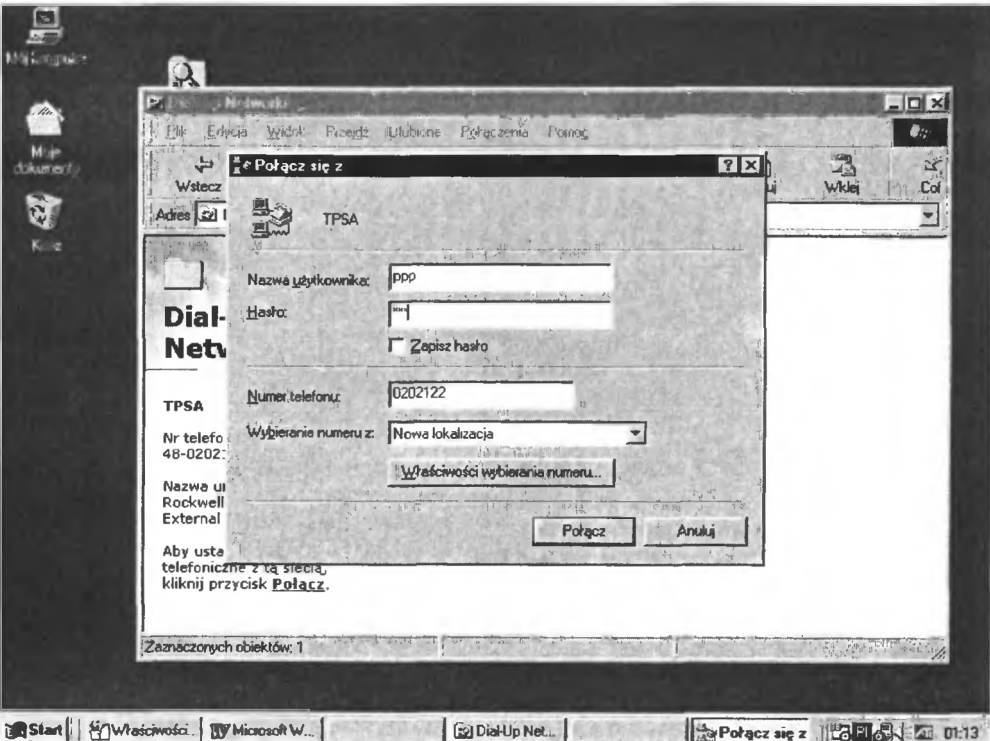
Po podłączeniu modemu do komputera i linii telefonicznej (kable powinniśmy otrzymać wraz z modemem) musimy go zainstalować i skonfigurować, czyli dać komputerowi do zrozumienia, iż podłączyliśmy do komputera nowy sprzęt i chcemy go używać.

W pakiecie wraz z modemem powinniśmy otrzymać dyskietkę bądź płytę CD, na której znajdują się wszystkie potrzebne pliki. Jeśli jest to dyskietka to odszukujemy na niej plik o nazwie „setup”, „install” itp. i uruchamiamy go. Jeśli jest to płyta CD to po włożeniu jej do napędu program powinien sam się uruchomić — jeśli oczywiście pracujemy w systemie Windows 95/98. Po uruchomieniu programu dokładnie czytamy wszystkie instrukcje wyświetlane na ekranie, postępujemy zgodnie z nimi i jeśli nie popełnimy żadnego błędu, modem powinien zostać zainstalowany. W jaki sposób sprawdzić czy wszystko jest w porządku? Są dwa sposoby. Pierwszy: z menu „start” wybieramy ustawienia i panel sterowania, następnie klikamy na ikonkę „system”. Wybieramy zakładkę o nazwie „menedżer urządzeń” i wybieramy urządzenie o nazwie „modem”. Jeśli przy nazwie naszego modemu nie ma znaku zapytania ani wykrzyknika to znaczy, iż został on prawidłowo zainstalowany. Drugi sposób: również z panelu sterowania wybieramy ikonę „modemy”, klikamy na „zakładkę diagnostyka”, wybieramy port, gdzie jest zainstalowany nasz modem (prawdopodobnie COM 2, 3 lub 4) i wybieramy przycisk „dodatkowe informacje”. Po kilku sekundach jeśli komputer nie wyświetli nam informacji o braku komunikacji z modemem to znaczy, iż wszystko prawdopodobnie jest w porządku.

Po zainstalowaniu modemu musimy sprawdzić czy oprogramowanie dostarczone wraz z modemem zainstalowało nam tzw. „kartę dial-up” odpowiedzialną za połączenia. Aby to zrobić, otwieramy znów panel sterowania, klikamy ikonę „sieć” i sprawdzamy czy zostały zainstalowane następujące składniki sieci: karta dial-up oraz protokół TCP/IP.

Gdy te elementy znajdują się już w naszym komputerze, przystępujemy do konfigurowania połączenia z firmą, która umożliwi nam dostęp do Internetu. Na razie jedyną bezpłatną INSTYTUCJĄ, oferującą tego typu usługi jest Telekomunikacja (płacimy tylko za połączenie telefoniczne, a nie za samą możliwość korzystania z Internetu), tak więc spróbujemy skonfigurować połączenie z serwerem TPSA.

Klikamy ikonkę „mój komputer”, wybieramy „dial-up networking” i klikamy na „utwórz nowe połączenie”. Jako nazwę komputera, z którym chcemy się połączyć, wpisujemy np. TPSA i wciskamy

przycisk „dalej”. W kolejnym oknie komputer prosi nas o podanie numeru telefonu. Wpisujemy numer 0202122 bez podawania numeru kierunkowego, klikamy przycisk „dalej”, następnie „zakończ” i konfiguracja połączenia została zakończona.

Na tym etapie w oknie „dial-up networking” mamy już dwie ikonki. Aby rozpocząć pracę klikamy na ikonę o nazwie TPSA. W pole „nazwa użytkownika” wpisujemy „ppp”, ten sam tekst wpisujemy w pole „hasło” i klikamy na przycisk „połącz”.

Powinno pojawić nam się okienko „łączenie z TPSA” i po kilku chwilach powinniśmy otrzymać odpowiedź, iż zostaliśmy połączeni i w tej chwili odbywa się weryfikacja nazwy użytkownika i jego hasła. Jeśli okienko weryfikacji zniknie z naszego ekranu, a w prawym dolnym rogu zobaczymy dwa małe komputerki z migającymi ekranami, to znaczy, iż wszystko przebiegło zgodnie z naszymi zamierzeniami i możemy już korzystać z Internetu. O tym w jaki sposób — następnym razem.

Na zakończenie jeszcze krótka informacja o tym, jak się rozłączyć, bo przecież licznik cały czas bije. Klikamy dwa razy na wspomniane wcześniej komputerki z prawego dolnego rogu i wybieramy przycisk rozłącz. Dla pewności podnosimy słuchawkę telefonu i sprawdzamy, czy jest sygnał. Jeśli tak, to znaczy, iż połączenie zostało przerwane. Życząc pomyślnych instalacji.

e-mail:sdobrze@students.lis.uw.edu.pl

Seweryn Dobrzelewski pracuje w Instytucie Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicznych UW

Z żałobnej karty

ZOFIA ANNA DĄBROWSKA (1933-1999)

W dniu 21.08.1999 r. mimo sezonu urlopowego zebrało się na cmentarzu Grabiszyńskim we Wrocławiu liczne grono współpracowników, przyjaciół i czytelników, by pożegnać dr Zofię Dąbrowską, osobę wielce zasłużoną dla bibliotekarstwa pedagogicznego na Dolnym Śląsku i w skali kraju.

Dr Z. Dąbrowska, z d. Grabowiecka, urodziła się 1.11.1933 r. w Tłumaczu (b. woj. stanisławowskie), w rodzinie inteligentnej. Tamże w czasie wojny ukończyła szkołę powszechną. W 1945 r. rodzina pani Zofii w obawie przed grasującymi w małych miejscowościach bandami UPA przeniosła się do Stanisławowa, skąd wyjechała transportem do Polski i osiadła w Oleśnicy Śl. Ks. infulat Stanisław Turkowski, były prefekt liceum, do którego uczęszczała Zosia, w przemówieniu pożegnałnym ciepło

mówił o Niej jako o wybitnie zdolnej uczennicy, zaangażowanej w działalność Sodalicii Mariańskiej. W l. 1951-1955 p. Zofia studiowała historię na Uniwersytecie Wrocławskim. Po uzyskaniu dyplomu magisterskiego od 1.08.1955 r. podjęła pracę w Pedagogicznej Bibliotece Wojewódzkiej we Wrocławiu na stanowisku kierownika działu opieki nad nowo powstającymi bibliotekami powiatowymi. Pani Zofia pilnie przez trzy lata, nie bacząc na niepogodę i mrozy, jeździła w teren, niosąc pomoc instrukcyjno-metodyczną pracownikom stawiającym pierwsze kroki w zawodzie bibliotekarskim. Sama ukończyła w 1957 r. roczny korespondencyjny kurs bibliotekarski POKKB oraz kurs instruktorski w Jarcinie, parę lat później – centralny kurs dla bibliotekarzy bibliotek pedagogicznych.

W 1958 r. objęła kierownictwo Wydziału Informacyjno-Bibliograficznego i na tym stanowisku pracowała aż do przejścia na emeryturę. W ciągu 28 lat kierowania Wydziałem zbudowała warsztat informacyjno-bibliograficzny, jeden z największych wśród PBW w kraju. Jej szczególnym osiągnięciem było stworzenie imponujących rozmiarami kartotek bibliograficznych: zagadnieniowej, osobowej, regionalnej, recenzji książek i filmów, kartoteki dokumentacyjnej (z kart CINTE), tekstowej i zbioru zestawień bibliograficznych, dotyczących pedagogiki i dyscyplin pokrewnych (psychologia, socjologia wychowania) oraz dziedzin wiedzy będących przedmiotem nauczania. Kartoteki te były (i dotąd są) substytutem bieżącej bibliografii pedagogicznej. Pani Zofia samodzielnie opracowała zestaw haseł tematycznych, stale aktualizowanych i uzupełnianych, zależnie od nowych trendów w nauczaniu i wychowaniu. Przed Jej odejściem na emeryturę w 1985 r. kartoteka zagadnieniowa obejmowała ok. 1500 haseł, tekstowa (wycinki z pięciu dzienników) – 420 tematów, a zbiór zestawień bibliograficznych

– 1600 tytułów. Na jej warsztacie wzorowały się nie tylko biblioteki pedagogiczne Dolnego Śląska, ale i wielu miast Polski.

Pani Zofia była niedoścignionym wprost wzorem „mrówczej” pracowitości, rzetelności i sumiennosci, zmierzającej do zapewnienia czytelnikom szybkiego dostępu do informacji zawartych w zbiorach biblioteki, zwłaszcza w czasopiśmie i pracach zbiorowych. Podlegli Jej pracownicy wspominają Ją z wielkim szacunkiem i podziwem dla Jej ogromnej wiedzy („chodząca encyklopedia”), odczytania i życzliwości wobec czytelników. Każdego petenta w informatorium witała z radosnym uśmiechem, łatwo nawiązywała kontakt, usiłując sprecyzować jego potrzeby informacyjne, ale i starała się w swobodnej rozmowie bliżej go poznać – miejsce pracy, studia czy inne formy doskonalenia, osiągnięcia, twórcze zamiary, a nawet kłopoty życiowe, po to by przyjąć z fachową pomocą. Toteż po Jej odejściu na emeryturę czytelnicy bardzo długo dopytywali się o Nią, pragnąc porozmawiać i zasięgnąć rady, prosili o przekazywanie pozdrowień i wyrazów wdzięczności.

Pani Zofia prowadziła ożywioną działalność dydaktyczną i prelegentką – lekcje biblioteczne dla młodzieży, wykłady na kursach bibliotekarskich, zajęcia na studiach stacjonarnych, zaocznych i podyplomowych w Instytucie Bibliotekoznawstwa; wygłaszała referaty z zakresu swej specjalności na zebraniach zespołów przedmiotowych, na konferencjach miejscowych i krajowych – była wielkim autorytetem w dziedzinie informacji edukacyjnej. Stała doskonaliła swoje kwalifikacje; ukończyła roczny kurs bibliograficzny POKKB, w 1976 r. zdała państwowy egzamin na dyplomowanego pracownika dokumentacji naukowej. W 1980 r. uzyskała stopień doktora na podstawie rozprawy *Działalność sieci bibliotek pedagogicznych w dziedzinie informacji naukowej w latach 1945-1975*, ogłoszonej drukiem

w 1986 r. w Wydawnictwie Uniwersytetu Wrocławskiego – unikatowej pracy, opartej na bogatym materiale źródłowym. Zofia Dąbrowska ogłosiła drukiem 16 publikacji, w tym 5 dzieł zwartych.

Udzielala się też społecznie: w Stowarzyszeniu Bibliotekarzy Polskich jako przewodnicząca koła bibliotekarzy bibliotek pedagogicznych brała czynny udział w licznych seminariach i sesjach, w l. 1980-1981 uczestniczyła w pracach nad polepszeniem sytuacji bibliotek resortu oświaty podjętych przez Zespół ds. Bibliotek Krajowej Komisji Oświaty i Wychowania NSZZ „Solidarność”.

Za wybitny wkład w rozwój informacji edukacyjnej odznaczona została Złotym Krzyżem Zasługi, Medalem Komisji Edukacji Narodowej, Krzyżem Kawalerskim OOP, Złotą Odznaką ZNP, nagrodą ministra I st. W 1980 r. Zarząd Okręgu SBP zorganizował uroczysty jubileusz 25-lecia Jej pracy zawodowej i społecznej.

Przeszła na emeryturę w 1986 r. po 31 latach pracy, na skutek pogarszającego się stanu zdrowia. Długa, wyniszczająca choroba spowodowała przedwczesny zgon. Pozostawiła w głębokim bólu swoich najbliższych, których głęboko kochała i z których była dumna: męża – Stanisława Dąbrowskiego, profesora Uniwersytetu Wrocławskiego i rektora Wyższej Szkoły Zawodowej w Legnicy oraz jedyną córkę – Marysię, wybitnego lekarza onkologa i społecznikę.

Dr Zofię Dąbrowską będą zawsze pamiętali ci, co Ją znali, jako wspaniałego Człowieka o licznych pasjach i zainteresowaniach, nie tylko zawodowych (w wolnym czasie: gra na pianinie, oprowadzanie wycieczek po Wrocławiu, nauczanie języka angielskiego, robotki ręczne, wspaniale wypieki). Można do Niej odnieść słowa Wyspiańskiego: *sła przez świat, kształtując go przez swoje czyny, i jak mówi drugi poeta, ocaliła swój ślad na drogach od zapomnienia.*

JADWIGA ANDRZEJEWSKA

INFORMACJE • KOMUNIKATY • DONIESIENIA

Ogólnopolska konferencja nt. opracowania rzeczowego w Bibliotece Narodowej

● Ogólnopolska konferencja pt. „Potrzeby bibliotek naukowych i publicznych w zakresie opracowania rzeczowego” zorganizowana przez Zarząd Komisji Opracowania Rzeczowego Zbiorów przy ZG Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, Instytut Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicznych UW zgromadziła w sali konferencyjnej Biblioteki Narodowej aż 185 uczestników. Dla wielu chętnych zabrakło miejsca.

W trakcie trzydniowych porad wygłoszono ponad 20 referatów i komunikatów zgrupowanych w następujących działach: Języki informacyjno-wyszukiawcze w perspektywie Narodowego Uniwersalnego Katalogu Centralnego (Nukat), Uniwersalna Klasyfikacja Dziesiątka w bibliotekach szkół wyższych, Uniwersalna Klasyfikacja Dziesiątka w „Przewodniku Bibliograficznym” i w bibliotekach

publicznych. Uczestnicy konferencji otrzymali na miejscu materiały w formie publikacji „zbindowanej”. Wydawnictwo SBP, na prośbę zainteresowanych tą problematyką bibliotekarzy zapowiada wydanie pełnej publikacji, obejmującej również interesujące wypowiedzi dyskusyjne. (*J.Ch.*)

Towarzystwo Przyjaciół Grodzkiej Biblioteki Publicznej w Jeleniej Górze już działa

● Pierwsze walne Zgromadzenie Członków Komitetu Założycielskiego Towarzystwa Przyjaciół Biblioteki Publicznej w Jeleniej Górze odbyło się 16.12.1999 r. w Jeleniogórskim Ratuszu.

W dniu 2.11.1999 r. Sąd Okręgowy w Jeleniej Górze wpisał do rejestru stowarzyszeń Towarzystwo Przyjaciół Grodzkiej Biblioteki Publicznej w Jeleniej Górze z siedzi-

bą w Jeleniej Górze, ul. Bankowa 27 (budynek Grodzkiej Biblioteki Publicznej).

Celem Towarzystwa jest inicjowanie, podejmowanie i rozwijanie oraz wspieranie działalności społecznej zmierzającej do rozwoju bazy materialnej biblioteki i wzbogacanie zbiorów Grodzkiej Biblioteki Publicznej służących aspiracjom i potrzebom intelektualnym, kulturalnym, informacyjnym, naukowym i dydaktycznym środowiska naukowego i kulturalnego Jeleniej Góry i regionu.

Podczas grudniowego spotkania w Ratuszu wypracowano program działania na rok 2000, wybrano Zarząd, Komisję Rewizyjną, Sąd Koleżeński oraz określono wysokość składek. Komitet założycielski: Mirosława Joško, Irena Kempisty, Urszula Likszet, Justyna Wyrobek.

(Mirosława Joško)

Wszystko o dysleksji – w „Biuletynie Krajowej Sekcji Czytelnictwa Chorych i Niepełnosprawnych ZG SBP”

● Tematem numeru 2/1999 jest dysleksja – choroba charakteryzująca się zaburzeniami zdolności uczenia się i pisania. Dotyka znaczną część populacji społeczeństwa. Bibliotekarze w swojej pracy zawodowej często spotykają się z czytelnikami mającymi tego typu zaburzenia. Dlatego też wiedza nt. tej choroby jest niezbędna.

W tym numerze czytelnik może zapoznać się z definicją dysleksji, postaciami zaburzeń, objawami a także znaleźć adresy Terenowych Oddziałów Polskiego Towarzystwa Dysleksji, wykaz publikacji i programów komputerowych nt. tej przypadłości oraz zasady postępowania z dziećmi dyslektycznymi (i nie tylko). W „Biuletynie” ponadto: seminarium w Ustroniu, warto przeczytać, komunikaty.

Redaktorem merytorycznym „Biuletynu” jest Elżbieta Barbara Zybert, a opracowuje redakcyjnie Janusz Nowicki. Kolejny numer tak potrzebny dla bibliotekarzy periodyku poświęcony uzależnieniom ukazuje się w marcu 2000 r.

Bibliografia zawartości „Przeglądu Bibliotecznego”

● Czytelników „Przeglądu Bibliotecznego” – czasopisma, które służy społeczności bibliotekarskiej już ponad 70 lat, ucieszy zapewne informacja o ukazaniu się drukiem bibliografii zawartości pisma za lata 1977-1996. Jest to już trzeci w kolejności spis treści roczników „Przeglądu”, tym razem opracowany przez Hannę Zasadową, przy współpracy Marii Lenartowicz, Krystyny Belkowskiej i Joanny Kuriaty. Bibliografia ułatwi czytelnikom korzystanie z materiałów opublikowanych na łamach kwartalnika. Bibliografię wydała Biblioteka Polskiej Akademii Nauk w Warszawie (1999). (J. Ch.)

Duszpasterstwo bibliotekarzy

● W archidiecezji katowickiej 10.08.1999 r. rozpoczęło pracę duszpasterstwo bibliotekarzy. Z inicjatywą jego utworzenia wystąpił katowicki Zarząd Okręgu Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich. Dekretem arcybiskupa Damiana Zimonia metropolity katowickiego, opiekunem duszpasterstwa został ks. dr Henryk Olszar. Arcybiskup ustanowił też św. Wawrzyńca patronem bibliotekarzy.

Wszyscy chętni do włączenia się w działalność duszpasterstwa bibliotekarzy mogą kontaktować się z Bożeną Szczykałą pod numerem telefonu: (0-32) 251-42-21 wew. 256.

Duszpasterstwo bibliotekarzy archidiecezji katowickiej wraz z Zarządem Okręgu Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich w Katowicach i Biblioteką Publiczną im. dr. W. Biegańskiego w Częstochowie organizuje 21.05.2000 r. III pielgrzymkę bibliotekarzy na Jasną Górę. Szczegółowy program pielgrzymki zostanie podany w terminie późniejszym.

(Krystyna Wołoch)

2000 – Rok Reymontowski

5 stycznia 2000 r. Sejm RP uczcił pamięć i oddał hołd Władysławowi Reymontowi w 75. rocznicę jego śmierci. W przyjętej z tej okazji uchwale postanowiono, że rok bieżący będzie **ROKIEM REYMONTOWSKIM**.

ZAPROSILI NAS...

- Biblioteka Narodowa i Duński Instytut Kultury w Polsce do *Salonu Pisarzy* na spotkanie z Janiną Katz – pisarką duńską, tłumaczką poezji polskiej. 10.12.1999 r.
- Biblioteka Narodowa do *Salonu Pisarzy* na spotkanie z *Ludmiłą Marjańską*. 13.12.1999 r.
- Wydawnictwo POLITEJA oraz dziennik „Rzeczpospolita” na prezentację nowej książki Ryszarda Bilskiego *Kociot bałkański*. 15.12.1999 r.
- Dyrektor Biblioteki Publicznej m. st. Warszawy – Biblioteki Głównej Województwa Mazowieckiego na otwarcie wystawy „XIX-wieczne czasopisma polskie na obczyźnie w zbiorach Biblioteki Publicznej m. st. Warszawy”. 15.12.1999 r.
- Biblioteka Narodowa na otwarcie wystawy „Błękitny Krzyż, czyli ratownictwo tatrzańskie w piśmiennictwie polskim”. 16.12.1999 r.
- Dyrektor Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. marszałka Józefa Piłsudskiego w Łodzi oraz Instytut Europejski na Seminarium „W drodze do Unii Europejskiej”. 8.12.1999 r. W programie m.in. Integracja europejska – powstanie i rozwój Unii Europejskiej – mgr Monika Maj (Instytut Europejski), Polityka kulturalna Unii Europejskiej – mgr Marcin Szewczyk (Instytut Europejski), Europejskie systemy ochrony praw człowieka – mgr Bogumił Woźniakowski (WiMBP).
- Porozumienie Wydawców Książki Historycznej i Dom Wojska Polskiego na uroczyste otwarcie VIII Targów Książki Historycznej. 25.11.1999 r. Podczas uroczystej inauguracji Targów odbyło się wręczenie dorocznej nagrody KLIO.
- Dom Wydawniczy Bellona na promocję książek z „Brunatnej serii”. Brunatna seria przybliży dwunastoletni okres rządów Adolfa Hitlera. Przedstawia fakty mało znane w Polsce. 25-27.11.1999 r.
- Wydawnictwo Świat książki na prezentację nagrodzonej Pulitzerelem książki Franka McCourta *Popiół i żar*. 16.12.1999 r.
- Zarząd Komisji Opracowania Rzeczowego Zbiorów przy ZG SBP, Instytut Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicznych UW na Ogólnopolską konferencję pt. „Potrzeby bibliotek naukowych i publicznych w zakresie opracowania rzeczowego”. Biblioteka Narodowa. 7-8.12.1999 r.
- Dyrektor Instytutu Szwedzkiego w Sztokholmie oraz Dyrektor Biblioteki Publicznej m. st. Warszawy – Biblioteki Głównej Województwa Mazowieckiego na otwarcie wystawy „Spotkaj się z dziećmi” i seminarium poświęcone literaturze dziecięcej. 16.12.1999 r.

Dziękujemy!

Ukazuje się od maja 1992 r.

Notes

wydawniczy

W każdym numerze:

- zapowiedzi wydawnicze Centrum Informacji o Książce
- największy w kraju, liczący około 1000 tytułów zestaw nowości wydawniczych
- noty o nowych książkach
- bestsellery – cykliczna analiza wyników sprzedaży
- publicystyka poświęcona problemom ruchu wydawniczego
- kronika: co słychać w branży?
- problemy bibliotek
- nowe media

Uwaga! Promocja!

Wszystkim, którzy już dziś zamówią całoroczną prenumeratę „Notesu Wydawniczego” oferujemy specjalny rabat: Cena rocznej prenumeraty (11 numerów) wynosi 100 zł, zatem **otrzymują Państwo 1 numer gratis!** Przypominamy, że cena pojedynczego numeru nabytego w księgarni wynosi 10 zł + marża księgarska. W promocji, za 11 numerów płacą państwo tylko 100 zł!

Adres redakcji: 00-849 Warszawa, ul. Pereca 13/19 m 713,
www.notes-wydawniczy.pl e-mail: redakcja@notes-wydawniczy.pl

MIESIĘCZNIK
WYDAWCÓW,
KSIĘGARZY,
BIBLIOTEKARZY,
HURTOWNIKÓW

I WSZYSTKICH
ZAINTERESOWANYCH
RYNKIEM KSIĄŻKI

oferujemy prenumeratę i reklamę

tel./fax (0-22) 624 84 24

Poradnik BIBLIOTEKARZA

Miesięcznik Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich
Ukazuje się od roku 1949

Redaktor naczelny: Jadwiga CHRUSCIŃSKA tel. 822-43-49, 0604-132-264

Sekretarz redakcji: Małgorzata KISIŁOWSKA tel. 0602-343-267

Redaktor techniczny: Elżbieta MATUSIAK 827-52-96

Projekt graficzny okładki i piktogramów: Agata LIPNICKA

Współpracują z redakcją: Lucjan Biliński, Grażyna Biłska, Lidia Bit, Lidia Błaszczuk, Ewa Gruda, Bogdan Klukowski, Stefan Kubów, Krystyna Kuźmińska, Grażyna Lewandowicz, Elżbieta Barbara Zybort

Komitet Redakcyjny: Józef Lewicki (przewodniczący), Jadwiga Andrzejewska, Jan Burakowski, Marcin Drzewiecki, Andrzej Kempa, Krystyna Kuźmińska, Mirosława Majewska, Wojciech Szymanski, Ryszard Turkiewicz

WYDAWNICTWO

Dyrektor Wydawnictwa — Janusz NOWICKI tel./fax 827-52-96

00-335 WARSZAWA, ul. Konopczyńskiego 5/7

Konto SBP: BIG Bank Gdański SA IV O/Warszawa Nr 11601120-4040-132

Papier offset. kl. III, 70 g. B1. Skład, lamowanie, druk i oprawa: Warszawska Drukarnia Naukowa PAN,
00-656 Warszawa, ul. Śniadeckich 8, tel. 628-87-77, ISSN 0208-4333. Indeks 352624

3 odmiany komputerowego systemu

LIBRA dla bibliotek:

**Posiada wszystkie
moduły niezbędne
w bibliotece**

**Bezpłatnie
udostępniamy
zainteresowanym
bibliotekom
pełną wersję
systemu LIBRA
na dwutygodniowy
okres próbny**

**NOWA SIEDZIBA:
81-340 Gdynia
ul. Hryniewickiego 10
tel./fax (058) 661 15 83
tel./fax (058) 620 39 53
e-mail: mol@mol.com.pl**

- **PUBLICZNYCH**
- **PEDAGOGICZNYCH**
- **FIRM**

MOL

Sp. z o.o.

Folia samoprzylepna do oprawy książek

Wymiary rolki (m x cm)	Cena rolki
25 x 24	71,00
25 x 26	75,00
25 x 28	79,20
25 x 30	83,00
25 x 35	98,00
25 x 40	109,80
25 x 45	123,00

PROWADZIMY SPRZEDAŻ WYSYŁKOWĄ
Ceny brutto w PLN, nie zawierają kosztu przesyłki

DANTEKS

Zamówienia:

60-195 Poznań, ul. Szeherazady 32
tel. (0-61) 861-87-67, fax (0-61) 861-88-31
E-mail: afrackowiak@post.pl

GROPIUS druki

biblioteczne

oferujemy także:
karty przekładkowe
z kartonu i PCV
tabliczki
informacyjne
inne...

obsługujemy cały kraj (dostawa gratis)
skorzystamy z rad - dobór gramatury układ włókien itp.

karty katalogowe
(do maszyn i drukarek)
rewersy, karty książki,
karty zapisu, karty akcesji,
karty do periodyków, monity,
inventarze itp.

druki specyficzne
-karty czytelnika,
rewersy z logo instytucji
naklejki pod sygnatury itp.

CZEKAMY NA TELEFONY - CHĘTNIE ODPOWIEMY NA WSZELKIE PYTANIA

Warszawa, ul. Warecka 11 lok. 40
tel./fax 0 22 827 69 27 tel. kom. 0 602 322 702 e-mail: gropius@infinet.com.pl

Biblioteka Analiz

Najszybsza informacja o rynku książki

Od stycznia 2000 co dwa tygodnie nowy numer. Informacje o rynku wydawniczym i księgarskim. Wyniki spółek i prognozy rozwoju branży. Informacje o zmianach adresów i telefonów, oferty pracy, informacje o imprezach targowych i wydarzeniach na rynku edytorskim i księgarskim. Nowe regulacje prawne związane z książką wraz z komentarzami.

Najbardziej specjalistyczny informator o polskiej książce.

Zamawiając prenumeratę co dwa tygodnie otrzymacie Państwo nowy serwis informacyjny. Możecie otrzymywać go w dowolnej, wygodnej dla Was formie – drukowanej lub elektronicznej (na dyskietce lub e-mailem).

Do współpracy zapraszamy wydawców, hurtowników i księgarzy. Informacje o działalności Państwa firm zamieszczać będziemy **za darmo!** Ogłoszenia w działach szukam/dam pracę, zmiana adresu/telefonu, targi i spotkania promocyjne również są **bezpłatne!** Chcesz aby twoja informacja dotarła do branży – zgłoś się do redakcji „Biblioteki Analiz”.

Kupon prenumeraty prosimy przesłać faksem pod nr (22) 6615032

Zamawiam prenumeratę „Biblioteki Analiz”

kwartalną za 250 zł półroczną za 400 zł roczną za 600 zł

Numery chcę otrzymywać:

pocztą w formie drukowanej; pocztą na dyskietce e-mailem

Dokładna nazwa i adres odbiorcy wraz z numerem NIP:

.....
.....
.....

Każdy numer trafi do Państwa co dwa tygodnie rozpoczynając od 10 stycznia 2000.

Wpłaty należy dokonywać na konto: PKO BP XV Oddz. Warszawa
nr rachunku: 10201156-405472-270-1.

Drodzy Czytelnicy!

Oferujemy Wam nową książkę
Małgorzaty Ksiilowskiej

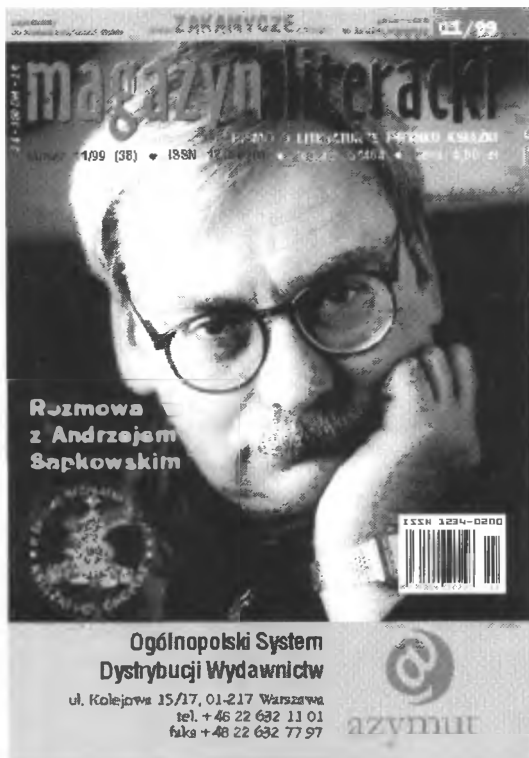
SKAMANDRYCI W FOTOGRAFII I FONOGRAFII

**Problemy opracowania i wykorzystania zbiorów audiowizualnych.
Poradnik dla bibliotekarzy i polonistów**

Jest to unikalna książka; która będzie bardzo pomocna w codziennej pracy!
Stron 164, cena 22 zł WYDAWNICTWO SBP, ul. Konopczyńskiego 5/7, 00-335 WARSZAWA

magazyn literacki

najlepsze źródło informacji
o literaturze i rynku książki

PRENUMERATA NA ROK 2000 tylko 45 zł za 10 numerów

Wpłaty prosimy dokonywać na konto:
Wydawnictwo Magazyn Literacki Sp. z o.o.,
00-844 Warszawa, ul. Grzybowska 77,
BPH SA Filia IV O/W-wa 10601060-320000440610

DO AUTORÓW

Redakcja uprzejmie prosi Autorów nadsyłających teksty do druku o podawanie następujących danych:

1. Imię i nazwisko
2. Data i miejsce urodzenia
3. Imiona rodziców
4. Adres zamieszkania
5. Adres urzędu skarbowego
6. Nr PESEL
7. Nr NIP
8. Miejsce pracy i funkcja
9. Numer konta bankowego

Drodzy Czytelnicy!

W IV kwartale 1999 r. w naszym wydawnictwie ukazało się kilka bardzo interesujących książek, które polecamy Waszej uwadze:

- Jerzy MAJ – **Elementarz MAK-a dla bibliotekarzy.** Książka niezbędna dla wszystkich bibliotekarzy, którzy posługują się MAK-iem. Str. 204, cena 30 zł (wraz z dyskiecią)
- Elwira ŚLIWIŃSKA – **Internet. Skrypt dla studentów kierunków humanistycznych.** Tytuł trochę mylący. To książka dla wszystkich początkujących internautów, zawierająca mnóstwo ciekawych przykładów i ćwiczeń. Str. 192, cena 30 zł
- Małgorzata CZERWIŃSKA – **Pismo i książka w systemie L. Braille'a w Polsce. Historia i funkcje rewaldacyjne.** Pierwsze tak wyczerpujące, przedstawienie tego problemu. Praca pionierska. Str. 172, cena 20 zł
- Pr. zbiorowa pod red. M. LENARTOWICZ A. PALUSZKIEWICZ – **Hasła osobowe, korporatywne, tytułowe.** Jest to 4 tom samodzielnej serii FO-KA. Problematyka ta jest bardzo aktualna. Str. 136, cena 20 zł
- Pr. zbiorowa – **Entuzjastki bibliotekarstwa dziecięcego.** Obszerny tom wydany w serii „Bibliotekarze polscy we wspomnieniach współczesnych”. Przedstawione są w nim sylwetki najwybitniejszych bibliotekarek polskich zajmujących się bibliotekarstwem dla dzieci. Str. 196, cena 25 zł
- Pr. zbiorowa pod red. Jana WOŁOSZA – **Funkcje ponadlokalne bibliotek publicznych – poziom wojewódzki.** Jest to pokłosie ciekawej konferencji, która odbyła się w Rzeszowie, a głównym problemem było określenie roli i funkcji bibliotek stopnia wojewódzkiego. Str. 140, cena 23 zł
- Wiesław GLIŃSKI – **Model sieci Informacyjnych.** Uprawianie tzw. zawodów humanistycznych jest dziś utrudnione bądź wręcz niemożliwe bez znajomości i umiejętności używania współczesnych środków technicznych by móc poruszać się w świecie nadmiaru wszystkich informacji. Dlatego książka ta przydatna będzie dla wszystkich, którzy się zajmują informacją naukową i komputeryzacją. Str. 140, cena 25 zł
- Małgorzata KISIŁOWSKA – **Skamandryci w fonografii i fotografii.** Poradnik dla bibliotekarzy i nauczycieli. Na przykładzie bardzo znanej grupy literackiej autorka przedstawiła problemy opracowania i wykorzystywania zbiorów audiowizualnych. Dużo ciekawych, mało znanych zdjęć. Ciekawa książka dla wszystkich! Str. 164, cena 25 zł
- red. E. B. ZYBERT – **Młot, przyjaźń, agresja, alkoholizm.** Problemy wieku młodzieńczego (i nie tylko). Poradnik bibliograficzny. Jest to już drugi poradnik, którego zadaniem jest nieść pomoc w sytuacjach trudnych i tragicznych. Bardzo przydatna książka dla bibliotekarzy i pedagogów. Str. 176, cena 24 zł
- red. Lucjan BILIŃSKI – **Ewidencja materiałów bibliotecznych. Prawne regulacje.** Broszura zawiera rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w sprawie zasad ewidencji materiałów bibliotecznych oraz komentarz L. Billińskiego. Niezbędna w każdej bibliotece. Str. 24, cena 5 zł
- Anna PALUSZKIEWICZ – **Format USMARC rekordu kartoteki haseł wzorcowych. Zastosowanie w centralnej kartotece haseł wzorcowych.** Tytuł mówi wszystko o zawartości. Jest to 5 tom z serii FO-KA. Str. 74, cena 15 zł

Zamówienia prosimy kierować:

Wydawnictwo SBP, ul. Konopczyńskiego 5/7, 00-335 Warszawa

W wielu bibliotekach znajduje się książka wydana przez PWN w 1972 r. pt. „**Słownik pracowników książki polskiej**”. Słownik ten jest podstawowym materiałem do historii książki polskiej i ludzi, którzy ją tworzyli i upowszechniali. W 1986 r. wydany został SUPLEMENT do tego słownika zawierający 550 nowych biogramów. Prace nad zbieraniem nowych biogramów były dalej prowadzone na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Łódzkiego w wyniku czego powstał II SUPLEMENT tegoż słownika. Wydawcą tego SUPLEMENTU będą: Wydział Filologiczny UŁ i Wydawnictwo SBP. Książka ukaze się w I połowie 2000 r. **Ogłaszamy subskrypcję na II Suplement SŁOWNIKA PRACOWNIKÓW KSIĄŻKI POLSKIEJ.**

Orientacyjna cena ok. 30 zł.

WYDAWNICTWO SBP

Zamówienie

Zamawiam . . . . . egz. II SUPLEMENTU „SŁOWNIKA PRACOWNIKÓW KSIĄŻKI POLSKIEJ”, który zostanie wydany przez Wydawnictwo SBP w I połowie 2000 r.

ADRES:

.....

.....

.....

pieczętka i podpis
osoby upoważnionej

Skseruj, wypełnij i wyślij na adres:
Wydawnictwo SBP, ul. Konopczyńskiego 5/7, 00-335 Warszawa

WYDAWNICTWO NAUKOWE PWN

poleca:

SERIA LEKSYKONÓW TEMATYCZNYCH

Seria powstała na podstawie haseł zgromadzonych w encyklopedycznej bazie danych, zweryfikowanych i dostosowanych do potrzeb publikacji popularnonaukowej oraz tekstów nowych, zamówionych u specjalistów różnych dziedzin specjalnie na potrzeby poszczególnych tomów. Wszystkie tomy serii, zarówno trzy tegoroczne, jak i te planowane na przyszły rok, mają ten sam poręczny format, charakterystyczne, utrzymane w ciepłej tonacji miękkie okładki oraz niewysoką cenę. Wszystkie leksykony, dzięki bardzo szybkiemu cyklowi przygotowania redakcyjnego i druku zachowują pełną aktualność zawartych informacji.

PEDAGOGIKA

Wyd. 1, leksykon, s. 285, brosz., 13x20,5 cm
ISBN 83-01-13071-7
Cena 29,90 zł

Leksykon łączy w sobie cechy słownika (duża liczba szczegółowych zagadnień) z zaletami klasycznej encyklopedii tematycznej, w której część haseł ma postać obszernych omówień. Redaktorzy tomu, profesorowie wyższych uczelni, odwołując się do własnych doświadczeń naukowych i dydaktycznych, wyróżnili podstawowe pojęcia i kierunki pedagogiczne oraz główne zjawiska praktyki oświatowej. Szeroko omówiono także ostatnią reformę polskiego szkolnictwa. Stąd też leksykon ten może spełniać nie tylko funkcje repetytorium dla studentów i nauczycieli.

MEDIA

Wyd. 1, leksykon, s. 280, brosz., 13x20,5 cm
ISBN 83-01-13069-5
Cena 29,90

Leksykon jest przewodnikiem po świecie informacji, omawia główne kierunki rozwoju środków masowego przekazu, prezentuje najnowsze rozwiązania techniczne stosowane w gromadzeniu, przetwarzaniu i upowszechnianiu danych. Ułatwia poznanie historii i współczesności prasy polskiej i zagranicznej, najsłynniejszych rozgłośni radiowych, stacji telewizyjnych (także platformy cyfrowej), biografii zawodowej popularnych dziennikarzy i prezenterów. Specjalne miejsce w leksykonie zajmuje reklama – techniczne terminy związane z jej przygotowaniem, prezentacją i badaniami odbioru społecznego. Uzupełnieniem leksykonu jest historia radia i telewizji ujęta w przejrzysty układ chronologiczny.

LUDY I JĘZYKI ŚWIATA

Wyd. 1, leksykon, s. 228, brosz., 13x20,5 cm
ISBN 83-01-13070-9
Cena 29,90

Ludy i języki świata to pierwsze w Polsce kompendium poświęcone tej tematyce. Przedstawia wiedzę o ludach, narodach, plemionach, grupach etnicznych – ich kulturze, obyczajach, religii, organizacji społecznej, sposobach gospodarowania oraz używanych językach i pismach. Zawiera nie tylko informacje współczesne, także hasła poświęcone narodom i innym grupom etnicznym, które dawno znikły z powierzchni naszego globu, ale wywarły swoje piętno i miały istotne znaczenie w dorobku cywilizacyjnym całej ludzkości.

WYDAWNICTWO NAUKOWE PWN

00-251 WARSZAWA, ul. Miodowa 10
Dział Sprzedaży: tel. (0-22) 695-43-21, fax (0-22) 826-71-63

WYDAWNICTWO NAUKOWE PWN S.A.

Dział Dystrybucji Wysyłkowej Prenumerat
00-251 WARSZAWA, ul. Miodowa 10
tel. 0-800-120-145 (ogłoszenie bezpłatne w godz. 8-18)

**Zapraszamy do naszych księgarni własnych i promocyjnych na terenie całego kraju,
w których można kupić wszystkie publikacje naszego Wydawnictwa**